

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

LOKALNA UPRAVA ZA KVALITET ŽIVOTA GRAĐANA

OPĆINA MB

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ŽIVOTA

F M

Projekat „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2” finansira Evropska unija
Stavovi izneseni u ovom dokumentu odgovornost su CCI i ni u kom slučaju ne predstavljaju stavove EU

SADRŽAJ

I UVOD	3
O Projektu.....	3
Pristup kvalitetu života	4
Pogled na evropsko mjerenje kvaliteta života	4
Metodologija	5
Opšti podaci o općini Zenica.....	9
II KVALITET ŽIVOTA U OPĆINI ZENICA PO SETOVIMA INDIKATORA	10
1. Ekonomska situacija	10
2. Stanovanje i lokalno okruženje.....	13
3. Obrazovanje, zaposlenje i veštine	15
4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici.....	18
5. Zdravlje i zdravstvo	19
6. Infrastruktura	22
7. Životna sredina	23
8. Subjektivno bogatstvo	23
9. Uočeni kvalitet društva.....	25
III POREĐENJE MEĐU POSMATRANIM GRADOVIMA I OPĆINAMA	33
1. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po setovima indikatora objektivnog kvaliteta života	33
RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA.....	40
2. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po indikatorima subjektivnog kvaliteta života	41
RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA.....	44
IV ZAKLJUČAK.....	45
ANEKS I – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za općinu Zenica.....	47
ANEKS 2 - Usporedne tabele subjektivnog i objektivnog kvaliteta života građana	53
ANEKS 3 – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korišćenih za mjerenje kvaliteta života	55

Centri civilnih inicijativa (CCI) su krajem 2010. godine započeli projekat „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2“, finansiran od strane Evropske unije, koji predstavlja svojevrsan unaprijeđeni nastavak prve projektne faze koja je trajala u periodu 2008. – 2010. god. Osnovni cilj projekta je da se unaprijedi kvalitet života građana u onim segmentima koji su u cjelosti i djelimično u nadležnosti i odgovornosti lokalne uprave, ili lokalna uprava realno može uticati na njihovo unaprijeđenje. Projekat je pokrenut u 14 općina BiH koje su izabrane na osnovu utvrđenih kriterijuma koji uključuju različit stepen razvijenosti, urbanu i ruralnu orijentaciju, i teritorijalnu raznolikost¹.

Nadgledanjem rada lokalnih vlasti i kreiranjem baze podataka sa rezultatima nadgledanja uspostavlja se praksa nezavisnog praćenja rada lokalnih vlasti u kontekstu kvaliteta života građana, ali i stvara osnova za kontinuirano praćenje trendova u kvalitetu života građana.

Načelnici općina i lokalna administracija generalno treba da pokažu više menadžerskih sposobnosti i da ulože više napora da unaprijede kvalitet života običnog čovjeka, u svakom pogledu. U tom smislu, kroz ovaj Projekat provodi se niz aktivnosti u ciljnim općinama, koje bi trebale rezultirati odgovornijim i transparentnijim radom lokalne uprave.

Ono što je posebno zanimljivo, dio aktivnosti biće usmjeren na pokretanje lokalnih kampanja, a u pravcu rješavanja problema na lokalnom nivou, koji budu identifikovani kroz pomenuti proces monitoringa lokalne uprave i kvaliteta života građana. U te kampanje biće uključeni građani i lokalne NVO, kojima će biti pružene i obuke da bi mogle nastaviti slične aktivnosti i nakon okončanja Projekta.

Pored navedenih aktivnosti, cilj je i revitalizovati neke stare i uspostaviti nove mehanizme učešća građana u javnom životu i procesu donošenja odluka, da bi se istovremeno povećala dvosmjerna komunikacija sa građanima, a ne samo jednosmjerna, kojom se građanima samo plasiraju već gotove odluke i informacije, bez traženja povratne informacije i mišljenja.

Projekat afirmiše direktno uključivanje građana između ostalog i kroz forume odgovornosti i budžetske fokus grupe. Na Forumima odgovornosti načelnici imaju priliku da javnosti prezentuju buduće planove i referišu šta su uradili tokom svog mandata, a građani imaju priliku da postave pitanja o aktuelnim problemima u svojoj zajednici.

Na budžetskim fokus grupama okupljaju se interesne skupine iz pojedinih oblasti gdje postoji određen problem, te se daju komentari na nacrt budžeta, u smislu izdvajanja neophodnih za rješenje određenog problema, ali se također evidentira postoje li mogućnosti da se npr. kroz donošenje ili izmjene javnih politika na lokalnom nivou sistemski riješe određeni problemi građana.

---

¹ Izabrane opštine su: Banja Luka, Tuzla, Novo Sarajevo, Mostar, Doboje, Pale, Foča, Trebinje, Bihać, Travnik, Široki Brijeg, Livno, Bijeljina i Zenica.

Obzirom da će se okončanim i ovim novim Projektom zaokružiti cjelokupan mandat aktuelnih lokalnih vlasti, ovaj i drugi izvještaji o kvalitetu života pomoći će građanima i pri donošenju odluke na narednim lokalnim izborima. Jedna od aktivnosti u tom periodu biće i praćenje predizborne kampanje u ciljnim općinama, odnosno realizacije obećanja datih u predizornoj

društveno i političko učešće, kvalitet društva, te subjektivno bogatstvo. Prvu obradu podataka sproveo je Istraživački centar u Berlinu (WZB). Dodano je nekoliko makro indikatora s ciljem pronalaženja i analiziranja veze između individualnih izvještaja (npr. primanja domaćinstva) i društvenog stanja cijele države (npr. BDP po glavi stanovnika).

Istraživanje o kvalitetu života predstavlja prvi pokušaj velikih razmjera da se istraži kvalitet života u širokom spektru država, naglašavajući izazove sa kojima se suočava EU u kontekstu proširenja.

Ovo istraživanje pružilo je jedinstvenu priliku poređenja kvaliteta života u evropskim državama prije i poslije pristupanja, budući da je novi talas evropskog istraživanja o kvalitetu života planiran za početak 2007, kada je novi broj zemalja već imao dovoljno „staža“ u Uniji. Istraživanje je stvorilo istinitu sliku objektivnih, kao i subjektivnih aspekata života u proširenoj EU. Ipak, postojala su i ograničenja u prikupljanju podataka. Iako uzorak od oko 1000 ispitanika po zemlji pruža generalni profil populacije, nije bio dovoljan za detaljnije analize podgrupa kao što su doseljenici ili samohrane porodice. Štaviše, široki spektar tema na koje se odnosi upitnik jeste veoma bitna karakteristika istraživanja, ali je ipak nedovoljan za neku dublju analizu pomenutih tema. Pojedini vidovi kvaliteta života su izmjereni mnogo manjim skupom indikatora nego što je inače potrebno u visoko specijalizovanim istraživanjima. Međutim, osnovni adut ovog istraživanja je što pruža uvid u glavne aspekte kvaliteta života, obuhvatajući oboje, objektivno i subjektivno gledište.

Upravo ovakav, i objektivni i subjektivni pristup, bio je uzor dizajniranju metodologije praćenja i mjerenja kvaliteta života u ciljnim općinama u BiH.

U prvoj fazi Projekta CCI je u dva navrata objavio izvještaje o stanju kvaliteta života u ciljnim općinama, međutim ključni nedostatak bio je nepostojanje sistema vrednovanja indikatora i pretvaranja svih dobijenih pokazatelja u numeričke pokazatelje kojima bi se u konačnici mogle rangirati općine, odnosno kako bi im mogao biti dodijeljen indeks kvaliteta života. Iako su, radi različite veličine općina i broja stanovnika, svi pokazatelji pretvarani u vrijednosti u odnosu na broj stanovnika i procentne vrijednosti, bilo je moguće rangirati općine samo prema jednom indikatoru, ali ne i u zbirnom rezultatu. Takođe, nedostajao je segment ličnog (ne)zadovoljstva građana pojedinim oblastima kvaliteta života.

Radi otklanjanja ovih problema i unaprjeđenja procesa praćenja kvaliteta života u ciljnim općinama, u drugoj projektnoj fazi, CCI je pristupio Centru za kvalitet iz Kragujevca, sa zahtjevom za unaprjeđenje alata za mjerenje kvaliteta života. Tim Centra za kvalitet na čelu sa prof. dr Slavkom Arsovskim, kreirao je metodologiju mjerenja kvaliteta života, koja je u smislu setova indikatora koji su se posmatrali bila usklađena sa evropskom praksom mjerenja kvaliteta života. Metodologija se bazirala na prikupljanju podataka kroz anketni upitnik, i prikupljanju podataka od relevantnih institucija koje istima raspolažu (općine, javne ustanove i preduzeća, zavodi za statistiku i zapošljavanje, itd.). Takođe, vrednovanje indikatora bilo je jednostavnim matematičkim formulama svedeno na indeksne vrijednosti, čime su se stvorile

pretpostavke za jasnija poređenja dobijenih parametara, kako po horizontali tako i po vertikali, odnosno i među posmatranim općinama, a i unutar jedne općine tokom dužeg vremenskog perioda.

Primarni izvor informacija za jedan dio indikatora bili su razni zvanični dokumenti² koje su objavljivale lokalne uprave i druge institucije, korespodencija sa kontakt osobama u općinama i javnim preduzećima koje su dostavljale odgovore na postavljena pitanja, zabilješke sa praćenja sjednica SO/OV, te drugi analitički izvještaji rađeni u proteklom periodu. Sekundarni izvor informacija bili su podaci objavljivani u medijima i internet prezentacijama lokalnih uprava i javnih preduzeća, te podaci zavoda za statistiku RS i FBiH, zavoda za zapošljavanje i entitetskih i kantonalnih MUP-ova.

Drugi dio podataka prikupljen je anketnim upitnikom koji je proizveo Centar za kvalitet, u saradnji sa CCI projektnim timom. Anketni upitnik sadržavao je ne samo ona pitanja koja su se odnosila na zadovoljstvo građana pojedinim oblastima kvaliteta života, nego i sva ona pitanja koja su trebala da posluže za indeksno izražavanje pojedinih indikatora, a do čijih vrijednosti nije bilo moguće doći direktnim putem. Npr, projektni tim ustanovio je da općinske i druge službe ne raspolažu bitnim podacima (ni egzaktnim niti procjenom) kao što su struktura vlasništva i površina stambenog prostora, prihodi domaćinstva, procjena siromaštva, te niz drugih pokazatelja. Takođe, bitan podatak u ocjeni ekonomskog stanja ne postoji na lokalnom nivou, a to je bruto domaći proizvod (BDP), pa je za potrebe ovog izvještaja korišćena formula za procjenu BDP-a na općinskom nivou preuzeta od Federalnog zavoda za razvoj.

Svi prikupljeni podaci softverski su obrađeni da bi iz njih bilo moguće izvesti numeričke pokazatelje u indeksnom formatu, po zahtjevu definisanog alata za mjerenje kvaliteta života.

Veličina uzorka stratifikovana je i kvotirana na osnovu procjene broja stanovnika ciljnih općina, a da bi se zadovoljio osnovni kriterijum da statistička greška bude manja od 10%. Svaka općina je jedan stratum, a stratumi nisu, kao što je to uobičajeno, u potpunosti proporcionalni veličini općine nego su definisane kvote od 80 do 120 ispitanika, zavisno od veličine općine/grada. Na taj način smo izbjegli da iz malih općina imamo suviše malo ispitanika i da zaključivanje i poređenje rezultata sa većim općinama bude nepouzđano. Ukupno je anketiran 1.381 ispitanik u 14 ciljnih općina i gradova. Ključni princip bio je slučajni uzorak, uz poludirigovanu komponentu koja se ogledala kroz predefinisani odnos muškaraca i žena, te ruralnu i urbanu orijentaciju ispitanika.

---

² Službeni glasnici, budžeti opština, Izvještaji i programi rada, odluke, zaključci, rješenja, te strategije razvoja i druge studije

Prikupljanje podataka iz institucija vršeno je krajem 2012. i početkom 2013. godine, a kao referentna datumska tačka korišćen je 31.12.2012. godine, za one podatke koji se izražavaju i dostupni su jednom godišnje ili jednom u 6 mjeseci. Dio podataka prikupljen anketnim istraživanjem proveden je u aprilu 2013. godine. Međutim, veoma značajan dio podataka i informacija bitnih za narativni dio izvještaja o kvalitetu života građana i rada lokalne uprave prikupljan je tokom cijele 2012. godine kroz kontinuirano praćenje rada lokalnih vlasti i društvenih dešavanja na području ciljnih gradova i općina.

d) Uočeni problemi u radu

Problemi u radu tokom prikupljanja podataka, istraživanja i izrade izvještaja bili su raznoliki. Sporost dostavljanja nekih traženih informacija, dostavljanje nepreciznih, uopštenih ili netačnih informacija, čak i skrivanje informacija, različiti podaci iz različitih izvora po istom parametru, te maglovite i neprecizne stavke u budžetima općina, bile su osnovne prepreke.

Iako je projektni tim veliki napor uložio za jasno definisanje anketnog upitnika, te isti uspješno testirao na području općine Bijeljina, uočen je niz problema tokom provođenja ankete. Različita percepcija pojmova korišćenih pri ispitivanju, ali i drugi praktični problemi pratili su istraživače u njihovom radu, što je tražilo dodatni vremenski angažman i napor u adekvatnim pojašnjenjima upita koji su se postavljali. Razlika između kvaliteta vode i kvaliteta sistema vodosnabdijevanja, razlika u razumijevanju pitanja vezanih za zadovoljstvo infrastrukturu u smislu da li je ispitanik koji odgovara korisnik određene oblasti infrastrukture, ili kao neko ko nije korisnik (npr grijanje, gradski vodovod) može dati odgovor na postavljeno pitanje, samo su neke od prepreka na koje se nailazilo. Slično je bilo i sa razumijevanjem ispitanika ocjene kvaliteta centralnog grijanja, pa smo u sredinama gdje ne postoji sistem (daljinskog) centralnog grijanja putem centralne toplane, ipak dobijali odgovore o njegovom kvalitetu, kao što je slučaj u Širokom Brijegu, Trebinju, Mostaru i Bihaću. Ustanovljeno je da su u ovim slučajevima ispitanici pojam centralnog grijanja percipirali kao sopstveno centralno grijanje koje imaju instalirano u svom domaćinstvu.

Procenat odbijanja ispitanika da učestvuju u anketi kretao se od 10% pa čak i do 40%. Zanimljiv broj ispitanika odustao je tokom samog ispitivanja. Međutim, relativno je veliki broj odgovora „ne znam“ i „odbija“ na pojedina pitanja, obično kod onih pitanja gdje ispitanici u stvari nisu konzumenti pojedine oblasti društvenog života, npr kultura, sport, kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana, ili gdje je trebalo odgovoriti na tzv. osjetljiva pitanja kao što su mjesečna primanja domaćinstva, da li j domaćinstvo bilo u dugu, i sl.

Pored toga, za pouzdaniji analitički prikaz potrebno je bilo uzeti u obzir i različite nadležnosti koje imaju lokalne uprave u RS i FBiH, obzirom na postojanje srednjeg nivoa vlasti u FBiH.

A – Najprije su definisane dimenzije kvaliteta života:

1. Ekonomski aspekt
2. Socijalni aspekt
3. Aspekt životne sredine
4. Aspekt naučnog i tehnološkog razvoja

Vrednovanje kvaliteta života u općinama urađeno je sa prve tri dimenzije³.

B – Definisanje setova indikatora po dimenzijama kvaliteta života

Kreirana je prosta tabela sa definisanjem ranga i vrijednosti setova indikatora objektivnog kvaliteta života. Rangovi za setove indikatora su određeni na osnovu istraživanja i dobre prakse drugih, pre svega, razvijenih zemalja (EU, SAD, Engleska i Novi Zeland)

Maksimalna vrijednost indeksa objektivnog kvaliteta života je 80, jer se ocjena pojedinačnih indikatora svodila na raspon od 1 do 10, a time i setova indikatora svođenjem na vrijednost 10. Rang seta indikatora daje konkretan uticaj tog seta na indeks kvaliteta života (dato u zadnjoj koloni setova indikatora (na primer $14,4 \cdot x/50$). Takođe, moguće je za maksimalnu vrijednost indeksa kvaliteta života uzeti i 1 (kakvi se prikazi uglavnom daju kod mjerenja kvaliteta života za države po nekim postojećim metodologijama), a to se dobija preko jednostavne proporcije $1 \cdot y/80$, gde je y izračunata vrijednost kvaliteta života za neku nižu jedinicu posmatranja, u našem slučaju za općinu.

C – Izračunavanje vrijednosti setova indikatora

(1) Prvo su definisani indikatori koji ulaze u svaki set indikatora. Indikatori unutar jednog seta mogu da budu izlistani u većem ili manjem broju, zavisno od različitih faktora, prvenstveno dostupnosti potrebnih podataka za njihovo izračunavanje, ali i realnih raspoloživih resursa i kapaciteta koji diktiraju do koje mjere je moguće ići u dubinu svakog seta indikatora.

(2) Pribavljanje informacija za svaki pojedinačni indikator vršeno je u obliku podobnom za numeričko izražavanje. Dio informacija dobijen je u kvantitativnim, a dio u kvalitativnim iskazima.

(3) Uređivanje vrijednosti indikatora da budu pogodni za ekspertske ocjenjivanje i statističku obradu.

(4) Statistička obrada dobijenih podataka i informacija

(5) Dodjeljivanje numeričkih za dobijene kvantitativne vrijednosti (od 1 do 10) i utvrđivanje prosječne vrijednosti ocjene za svaku općinu pojedinačno.

(6) Dodjeljivanje rangova i vrijednosti za svaki kvalitativni iskaz (primjer u tabeli)

---

³ Aspekt naučnog i tehnološkog razvoja u potpunosti je izostavljen iz istraživanja, obzirom da je doprinos lokalnih zajednica u BiH minimalan i zanemarljiv kada je u pitanju ova oblast

Subjektivno ekonomsko naprezanje	Veoma lako	Lako	Prilično lako	Sa poteškoćama	Teško	Sa velikim teškoćama
Rang/vrijednost	10	8,2	6,4	4,6	2,8	1

Nakon dodjeljivanja vrijednosti, izračunata je ocjena za svaki indikator pojedinačno, i samu općinu.

Maksimalna vrijednost za svaki indikator je 10, minimalna 1.

Dobijene vrijednosti indikatora se svode na vrijednost 10, a preko jednostavnog odnosa datog u svim tabelama setova indikatora (zavisno od broja indikatora za svaki set: npr – $9,6 \cdot x/30$; $13,6 \cdot x/40$; itd, pogledati Aneks 1.)

D – dobijanje indeksa objektivnog kvaliteta života

Indeks kvaliteta života se dobija prostim zbirom dobijenih vrijednosti setova indikatora i može da iznese maksimalno 80 poena za općinu. Kao što je ranije pojašnjeno, ovo se može svesti na skalu od 0 do 1.

E – indeks subjektivnog kvaliteta života

Subjektivni indeks kvaliteta života temelji se na kvantitativnim ocjenama zadovoljstva ispitanika pojedinim komponentama kvaliteta života, na skali od 1 do 10. Maksimalna ukupna vrijednost indeksa subjektivnog kvaliteta života je 30, a princip izračunavanja je isti kao i za objektivni indeks kvaliteta života.

Opšti podaci o općini Zenica

Zenica je grad u Zenicko-Dobojskom kantonu, u srednjem dijelu Bosne i Hercegovine. Ekonomsko je središte geografske regije Srednje Bosne i pored Travnika i Jajca najvažniji grad tog dijela države.

Početkom 20. vijeka, desio se urbani bum (za nekoliko puta se povećao broj stanovnika, po popisu iz 1910. godine tu je živjelo 7.215 stanovnika), evidentna je ubrzana urbanizacija, gradnja nekoliko prenoćišta, hotela, škola, vodovod, modernih puteva itd.

Dvadeseti vijek u Zenici obilježen je nizom zanimljivih, tipičnih i neobičnih manifestacija, pojačanom industrijalizacijom, posebno poslije 1938. godine izgradnjom Grube pruge, pauperizacijom djela stanovništva, njegovom proleterizacijom, ali i miješanjem gradskog-evropskog i domaćeg bosanskog mentaliteta i navika. Razvija se grad specifičnih funkcija i namjena, posebno ome

II KVALITET ŽIVOTA U OPĆINI ZENICA PO SETOVIMA INDIKATORA

BUDŽET OPĆINE

Budžet općine Zenica za 2012. godinu nije usvojen prema planu u decembru 2011. godine, iz objektivnih razloga, kao što su nastavak nestabilne ekonomske situacije, neraspodjela dovoljnim brojem ulaznih komponenti u ostvarenju prihoda u 2012. godini, te prelazak Općine na trezorski način poslovanja. Iz tih razloga Općinsko vijeće donijelo je Odluku o privremenom finansiranju općine Zenica, za period januar – mart 2012. godine, u ukupnom iznosu od 8.800.000 KM. Budžet općine Zenica za 2012. godinu usvojen je marta 2012. godine. U skladu sa planiranim prihodima, planirani su i ukupni rashodi Budžeta općine za 2012. godinu, u iznosu od 40.930.000 KM. S obzirom na smanjenje raspoloživih javnih prihoda, decembra 2012. godine, usvojene su Izmjene i dopune budžeta općine Zenica za 2012. godinu, u ukupnom iznosu od 35.601.000 KM. Ukupni rashodi za 2012. godinu izvršeni su u iznosu 33.518.475 KM, dok su ukupni prihodi za tu godinu iznosili 32.060.582 KM. Višak rashoda u odnosu na prihode predstavlja deficit u iznosu od 1.457.893KM, čije izmirenje je planirano iz budžeta za 2013. godinu. Budžet općine Zenica za 2013. godinu usvojen je marta 2013. godine u iznosu od 47.002.300 KM.

Plan 2010.	Ostvarenje 2010.	Plan 2011.	Rebalans 2011.	Ostvarenje 2011.	Plan 2012.	Ostvarenje 2012.	Plan 2013.
36.759.000 KM	37.680.040 KM	37.100.000 KM	39.915.000 KM	35.256.706 KM	40.930.000 KM	33.518.475 KM	47.002.300 KM

Pregled budžeta općine Zenica 2010.-2013. godine

M

Nivo BDP po glavi stanovnika u općini

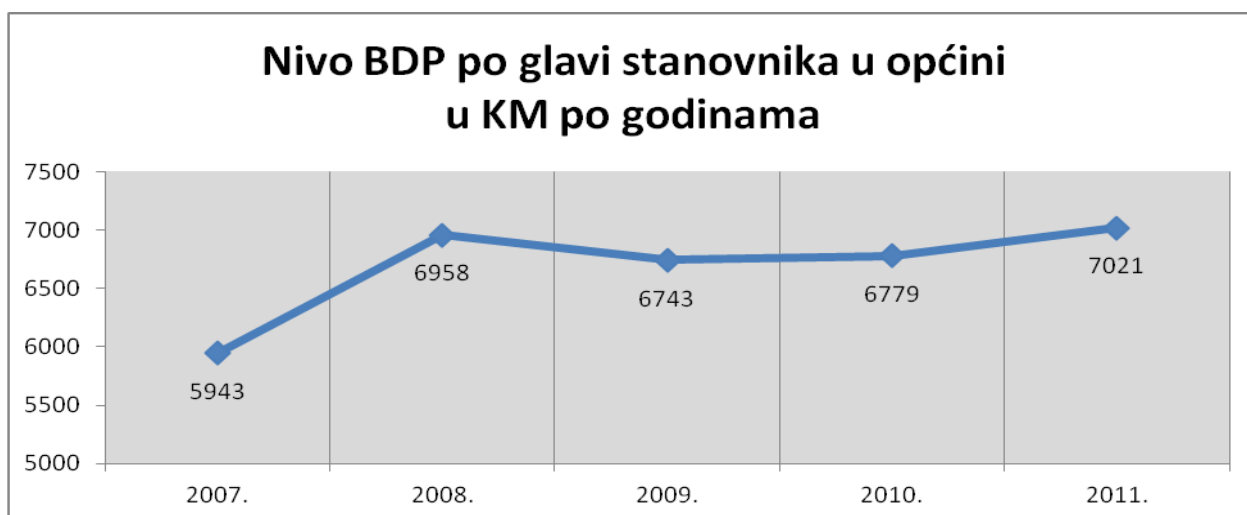
U 2011. godini BDP u općini Zenica iznosio je 7.021KM⁴ po glavi stanovnika. Prema procijenjenim podacima BDP po stanovniku u FBiH za 2011. godinu iznosio je 5.723KM⁵, u Zeničko-Dobojskom kantonu 5.664KM⁶, a u BiH 6.684KM⁷, što znači da je BDP po stanovniku općine Zenica iznad kantonalnog, entitetskog i državnog prosjeka.

⁴ Federalni zavod za programiranje razvoja; Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2011.godinu

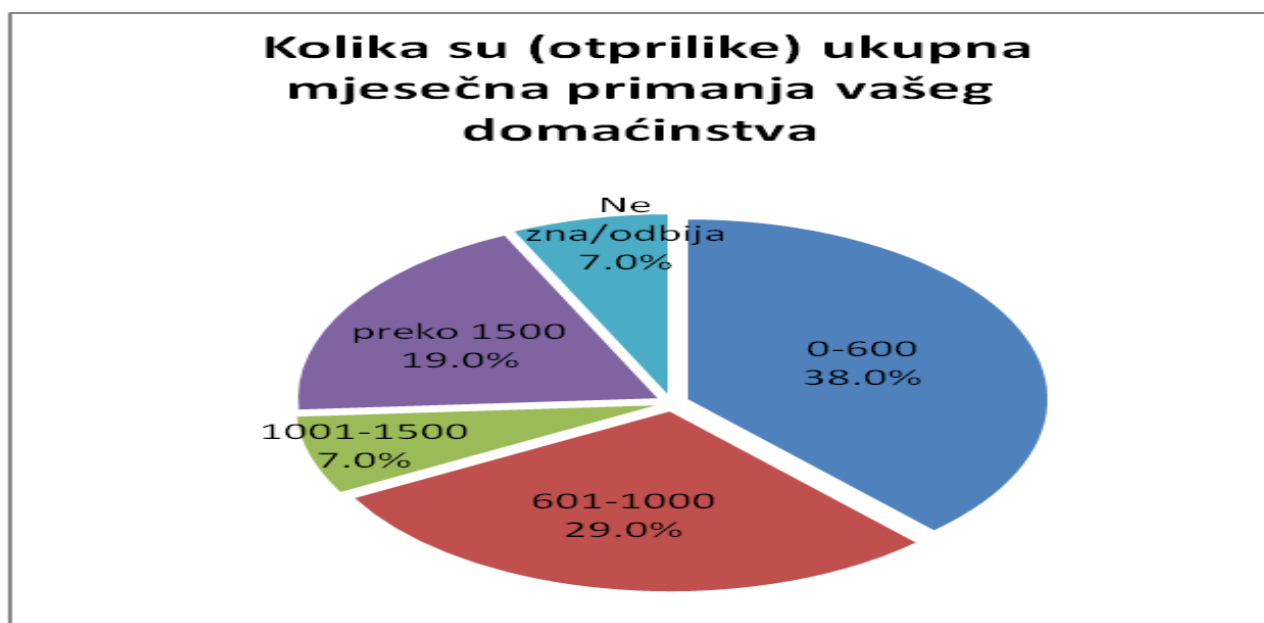
⁵ Federalni zavod za statistiku

⁶ Federalni zavod za programiranje razvoja; Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2011.godinu

⁷ Agencija za statistiku BiH

Prema rezultatima ankete, prosječan prihod po domaćinstvu u općini Zenica iznosi 1.058KM. Nešto više od jedne trećine anketiranih domaćinstava ima primanja do 600KM, to jeste nalazi se na liniji siromaštva, a svega 7% ispitanih domaćinstava ima mjesečna primanja od 1001KM-1500KM.

Prosječna neto plata u općini Zenica u 2012. godini iznosila je 794KM⁸ i u odnosu na prethodnu godinu nije se mijenjala. U proteklih 5 godina povećala se za 208KM, i za sve te godine bila je nešto veća od prosječne neto plate Zeničko-Dobojskog kantona.

godina	2007.	2008.	2009	2010.	2011.	2012.
Zenica	587KM	686KM	737KM	733KM	794KM	794KM
Ze-Do kanton	542 KM	621KM	660 KM	669KM	702KM	720KM

Pregled prosječnih neto plata u Zenici i Zeničko-Dobojskom kantonu

⁸ Federalni zavod za statistiku

1.2. Nivo siromaštva

Nivo siromaštva se prema primijenjenoj metodologiji u istraživanju, predstavlja kao procenat domaćinstva čiji su mjesečni prihodi ispod 60% od prosječnih mjesečnih primanja po domaćinstvu u BiH, odnosno ispod 570 KM. Takvih domaćinstava u općini Zenica, prema rezultatima istraživanja, ima 38%. U poređenju sa ostalih 14 posmatranih općina, Zenica je na 2. mjestu po siromaštvu. Ispred nje se našla općina Bihać sa 42%.

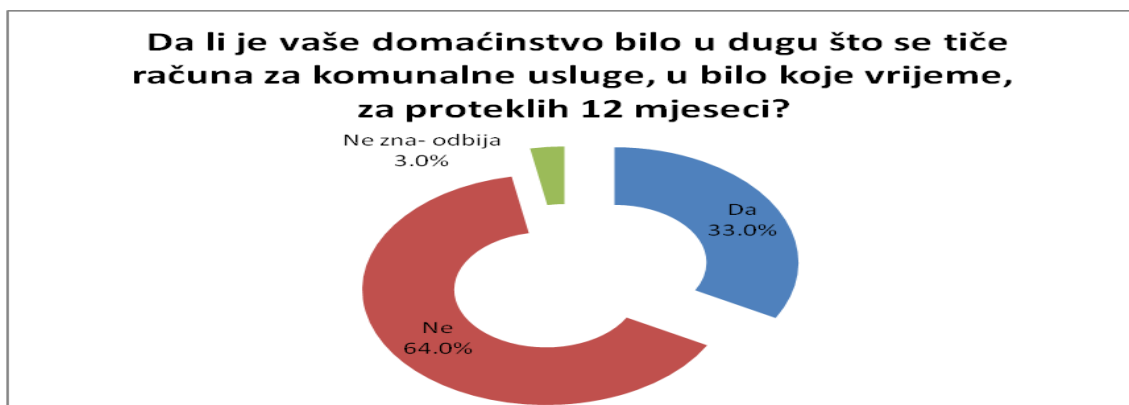
U općini Zenica postoji Gradska narodna kuhinja, Kuhinja "Merhamet" Zenica, kuhinja Evanđelističke crkve i kuhinja Caritasa Zenica.

Gradska narodna kuhinja svakodnevno priprema obroke za skoro 1.726 građana, koji se distribuiraju na 10 punktova. Dva obroka dobija tek 40-tak štíćenika domova za stare i bolesne u naseljima Crkvice i Radakovo.

Za rad kuhinje u 2012. godini utrošeno je ukupno oko 622.778KM. Pored toga obezbijedene su donacije pravnih i fizičkih lica u sirovinama, novcu i gorivu, u vrijednosti od 214.263KM.

1.3. Dugovi domaćinstva

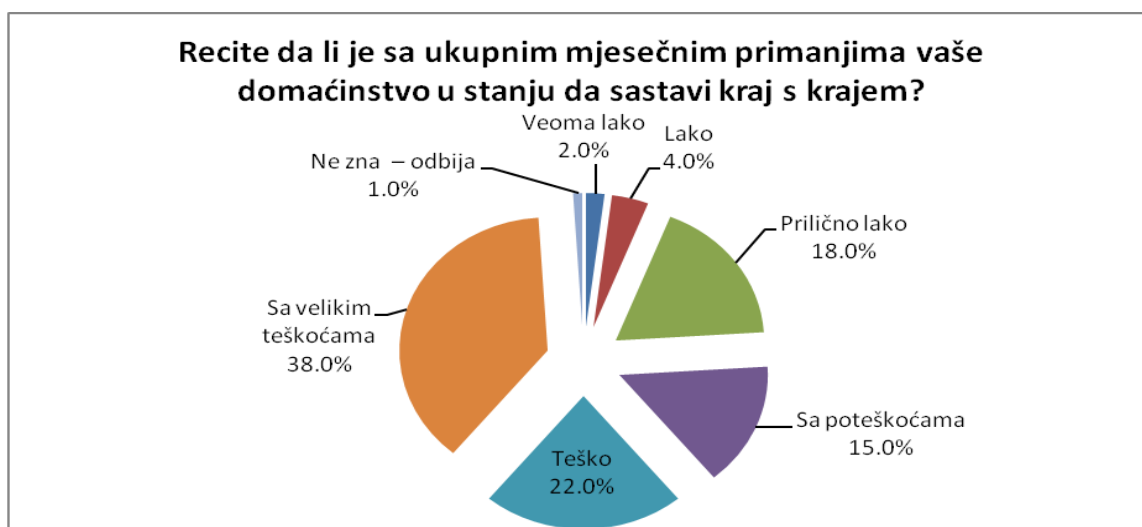
Na pitanje da li je vaše domaćinstvo bilo u dugu što se tiče računa za komunalne usluge, dvije trećine ispitanika reklo je da nije, odnosno da svakog mjeseca uredno plaćaju račune za komunalne usluge.

Teškoće domaćinstava da sastave kraj s krajem

Više od dvije trećine ispitanika je reklo da ima problema da sastavi kraj s krajem sa trenutnim primanjima. Ovaj podatak ne čudi, s obzirom da je prosječna neto plata za godinu dana ostala ista, dok su troškovi života iz mjeseca u mjesec u porastu.⁹

⁹Federalno ministarstvo trgovine - Izvjestaji o promjeni cijena u FBiH
<http://www.fmt.gov.ba>

općini

U istraživanju ispitanicima je ponuđeno da među sljedećim oblastima izaberu 3, koje bi trebale biti ključni prioriteti lokalne uprave: putna infrastruktura, projekti podsticaja zapošljavanju, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, unapređenje komunalnih usluga, uređenje zelenih površina i rekreativnih kapaciteta, ulaganja u sportsku infrastrukturu i razvoj sporta. Prema mišljenju ispitanika, tri najvažnija pitanja kojima općina treba da da prioritet su:

- projekti podsticaja zapošljavanja,
- unapređenje komunalnih usluga,
- zdravstvena zaštita.

Odgovori koje su građani općine Zenica dali su isti kao u većini drugih općina, što je i razumljivo ako uzmemo u obzir izuzetno lošu ekonomsku i socijalnu situaciju u cijeloj državi, kao i visoku stopu nezaposlenosti.

2. Stanovanje i lokalno okruženje

2.1. Vlasnička struktura

Status posjeda po općinama

Prema rezultatima istraživanja, 79% ispitanika općine Zenica živi u kući/stanu koje su u njegovom vlasništvu, ili vlasništvu nekog člana porodice, odnosno 21% ispitanika žive kao podstanari.

Stambeno zbrinjavanje lica, u stanju socijalne potrebe, u općini Zenica u najvećem obimu se rješava putem nužnog smještaja, a koji je obezbijeđen u toku 2012. godine, za 25 porodica u kamp naselju Putovići, a za njih 76 u kampu Babino polje. Pored smještaja u kampove, lica u stanju socijalne, potrebe kojima je to pravo priznato od strane nadležne ustanove, smještena su i u stanove privatiziranih preduzeća s kojima raspolaže općina prema Uredbi o utvrđivanju

redoslijeda prioriteta za dodjelu stanova privatiziranih preduzeća ZE-DO Kantona, gdje je po tom osnovu ukupno izdato 46 Ugovora o zakupu stanova.

2.2. Životni prostor

Prema rezultatima ankete, površina kuće/stana u kvadratnim metrima po domaćinstvu u općini Zenica iznosi 73,68m², odnosno po članu domaćinstva 23,84m². Prema rezultatu istraživanja prosjek za posmatrane općine iznosi 72,65 m², a po članu domaćinstva 24,62m², što znači da je općina Zenica ne odskoče od prosjeka za BiH što se tiče površine stambenog prostora.

Najveći broj ispitanika, njih 39%, je odgovorilo da živi u stambenom prostoru površine od 51-70 m², ni jedan posto ispitanika ne živi u stambenom prostoru od 10-30 m².

šina stambenog prostora u kome živite?							
10-30 m ²	31-50 m ²	51-70 m ²	71-99 m ²	100-150 m ²	151-200 m ²	201 m ² i više	Ne zna-odbija
1.0%	14.0%	39.0%	21.0%	15.0%	0.0%	0.0%	10.0%

Prosječna konačna građevinska cijena u 2012. godini, iznosila je za 1 m² korisne stambene površine na području općine Zenica 1.000 KM.

Prosječna ocjena koju su ispitanici dali u općini Zenica za zadovoljstvo smještajem je 5,67, što je ispod prosjeka za BiH koji iznosi 6,83. Skoro polovina ispitanika je zadovoljstvo svojim smještajem ocijenilo sa 5.

3. Obrazovanje, zaposlenje i veštine

Broj zaposlenih na području općine Zenica zaključno sa 31.12.2012. godine, iznosio je 24.526, što znači da na 1 zaposlenu osobu dođu 5 stanovnika. U odnosu na 2011. godinu broj zaposlenih se smanjio za 999.

F						

Pregled broja zaposlenih po godinama

Općina Zenica doprinosi povećanju broja zaposlenih, realizacijom raznih projekata, za koje je Strategijom ekonomskog razvoja 2002.-2017. godine, utvrdila dva kriterija za izbor prioritetnih projekata, a to su:

- program i projekti koji poboljšavaju povoljan ambijent za razvoj preduzeća,
- podrška razvoju mikro preduzeća i malih/srednjih preduzeća s ciljem stvaranja novih radnih mjesta.

U Zenici djeluju instrumenti za razvoj i unapređenje poduzetništva: Poslovna zona Zenica 1, Agencija za lokalni ekonomski razvoj ZEDA, Biznis inkubator Zenica (BIZ) i Techno Park. Sa svrhom stvaranja što povoljnijeg ambijenta za razvoj preduzeća, Općina je proteklih godina osigurala sredstva za rekonstrukciju postojeće infrastrukture u Poslovnoj zoni kao i izgradnju novih infrastrukturnih objekata.

b) Nezaposlenost

Prema podacima Federalnog Zavoda za zapošljavanje, broj nezaposlenih koji aktivno traže posao na teritoriji općine Zenica na dan 31.12.2012. godine, iznosio je 22.040, što znači da je 17,3 % od ukupnog broja stanovnika nezaposleno i aktivno traži posao.

F						

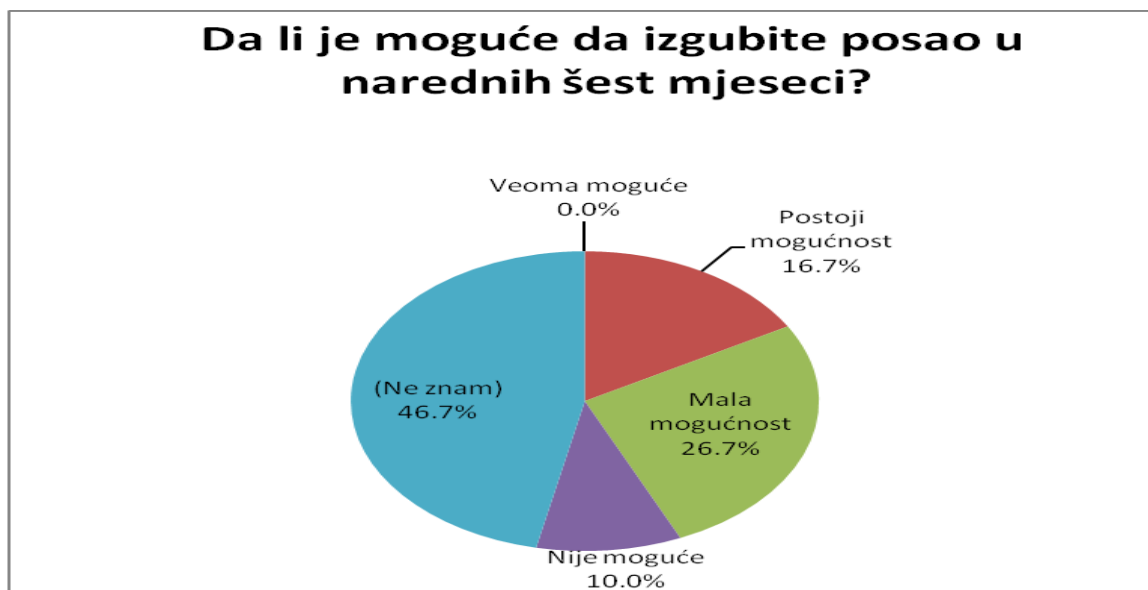
Pregled broja nezaposlenih po godinama¹⁰

Uočena sigurnost posla

Samo 10% ispitanika na području općine Zenica odgovorilo je da nije moguće da izgube posao u narednih 6 mjeseci, dok je skoro jedna polovina ispitanika odgovorila da ne zna da li

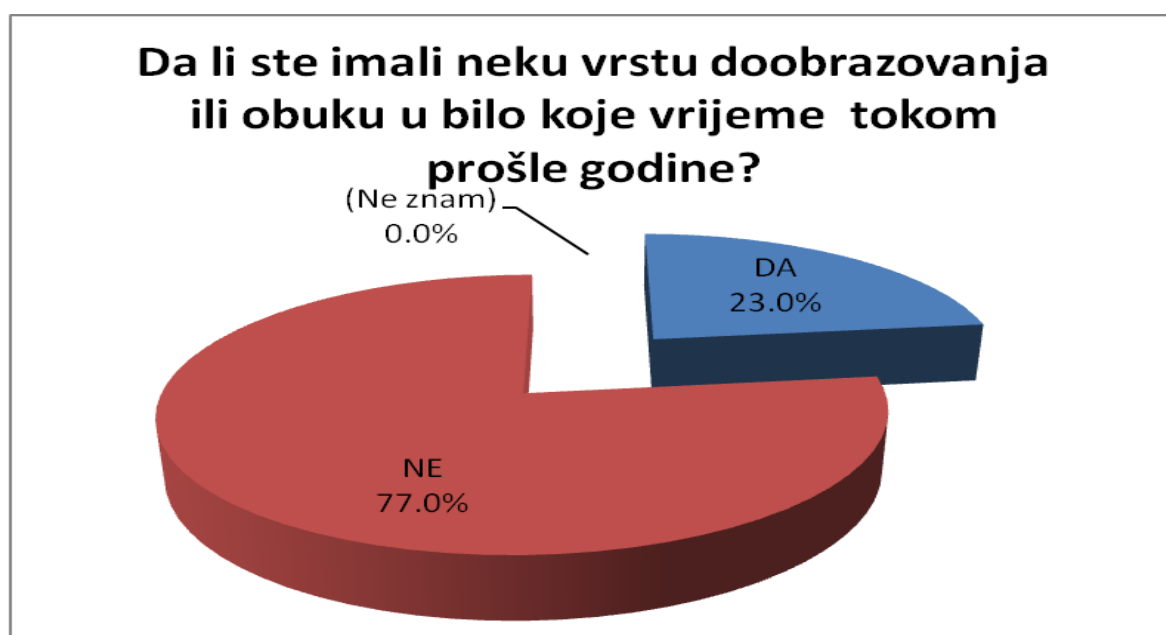
¹⁰ Federalni zavod za statistiku

postoji mogućnost da izgube posao u tom periodu. U poređenju sa drugim posmatranim općinama, Zenica je među onima sa najmanje sigurnim poslom. Postoje općine gdje je uočena sigurnost posla na dosta višem nivou, kao što je Novo Sarajevo gdje je 51,6% ispitanika reklo da nije moguće da izgube posao ili Tuzla sa 46,9%.

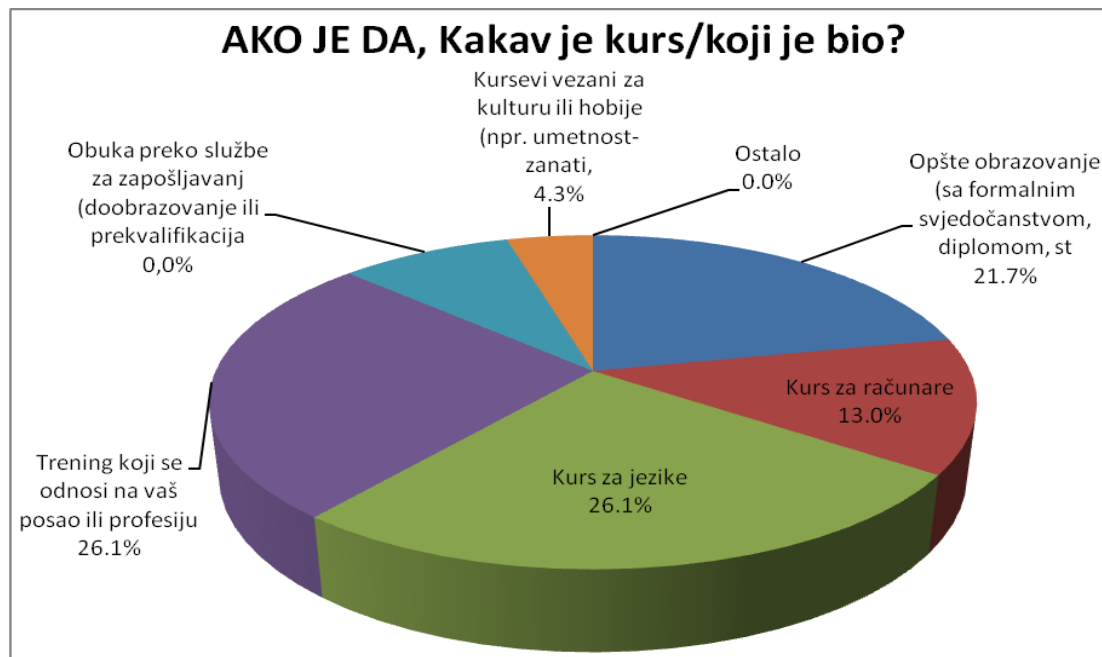
3.3. Obrazovanje i vještine

Na pitanje „Da li ste imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku u bilo koje vrijeme tokom prošle godine?“, čak 77% ispitanika sa područja općine Zenica odgovorilo je negativno. Odnosno, 23% ispitanika je odgovorilo da je imalo neku vrstu doobrazovanja ili obuku tokom prošle godine.

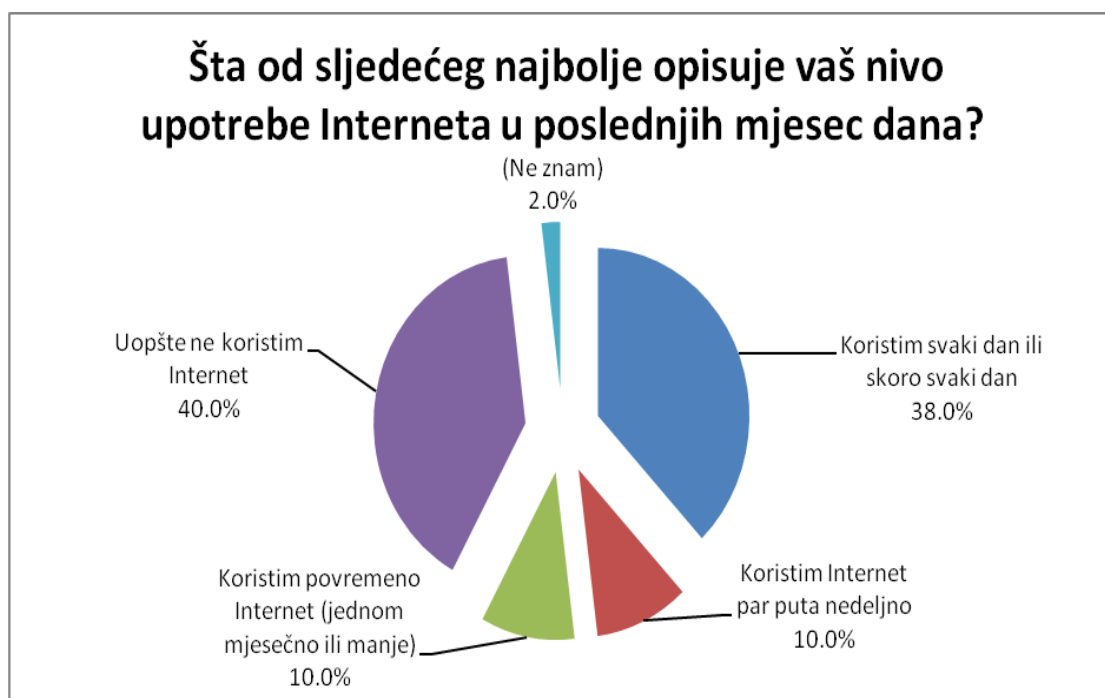

Od malog broja onih koji su imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku tokom prošle godine, najviše njih završilo je kurs za jezike 26,1% ispitanika, i isto toliko trening koji se odnosi na posao ili profesiju.

Dok jedna trećina ispitanika internet koristi svaki dan ili skoro svaki dan, oko 40% ispitanika općine Zenica uopšte ne koristi internet. Ovakvi rezultati se podudaraju sa određenim procjenama, prema kojima je polovina stanovnika u BiH informatički nepismena. U grafikonu koji slijedi dat je precizniji prikaz korišćenja interneta na području općine Zenica:

3.4. Izdvajanje iz budžeta za obrazovanje

U Zenici postoji Javna ustanova za predškolski odgoj koja ima 10 objekata, od kojih se 6 koristi i u kojima se obezbjeđuje smještaj za 360 djece predškolskog uzrasta.

U okviru Ustanove odvija se odgoj, obrazovanje, smještaj, ishrana i njega djece u uzrastu od jedne godine starosti do polaska u osnovnu školu.

Iako Općina nije osnivač osnovnih škola, ipak je javni interes da se nastavni proces odvija u što povoljnijim uslovima. Općina kao jedinica lokalne samouprave iz svog budžeta finansira projekte kojima se poboljšavaju materijalno-tehnički uslovi za rad osnovnih škola. Na području općine postoji 18 državnih osnovnih škola. Osim njih postoje i privatne osnovne škole (Međunarodna osnovna škola, Baletska škola i druge). Na području općine Zenica postoji 11 srednjih škola, kao i Univerzitet sa 8 fakulteta i 24 studijska programa.

Početkom 2012. godine, Javna ustanova za odgoj i obrazovanje se susrela sa velikim problemom, mogućnošću pokretanja stečajnog postupka, zbog nemogućnosti izmirivanja visokih iznosa, presuđenih tužbenih zahtjeva 12 uposlenih i penzionisanih odgajatelja u ovoj ustanovi. Kantonalni sud u Zenici, donio je krajem januara 2012. godine, presudu kojom je Javnoj ustanovi za predškolski odgoj i obrazovanje, naloženo da isplati 533 hiljade maraka, na ime razlike između isplaćenih i neisplaćenih plata, za period od novembra 2004. do februara 2009. godine, kao i neisplaćene naknade za korištenje godišnjeg odmora. Zbog svega ovoga račun Ustanove je blokiran, te je Ustanova, 26.03.2012. godine Općinskom sudu u Zenici predala Prijedlog za pokretanje stečajnog postupka JU Predškolski odgoj i obrazovanje.

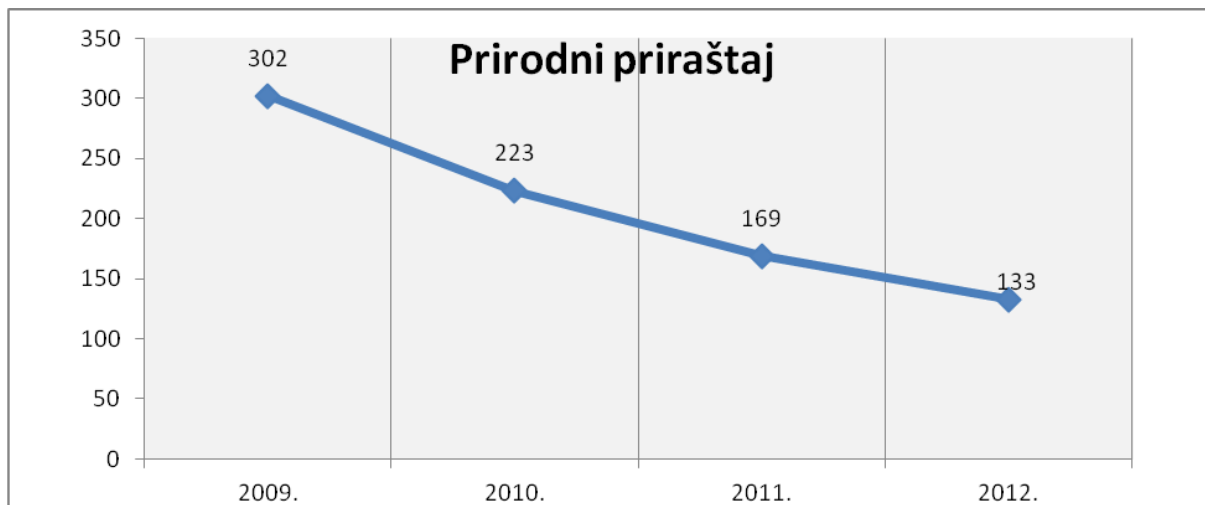
Krajem 2012. godine, okončan je sudski spor po osnovu radnih odnosa za razliku neisplaćenih plata za period 2004-2008. godine, koji su pokrenuli zaposlenici Ustanove. Većina zaposlenika je povukla tužbe, a troje, penzionera(u međuvremenu, penzionizanih radnika)prihvatili su prijedlog da se nagodilo sa Ustanovom, da im se isplati umanjen iznos sredstava, čime je izbjegnuta stečaj.

Iz općinskog budžeta u 2012. godini, izdvojeno je za obrazovanje 1.791.011KM, što predstavlja 5% od ukupnog budžeta za tu godinu. U 2011. godini za obrazovanje izdvojeno je približno isti iznos od 1.885.000KM, odnosno 4,7 % od ukupnog budžeta općine za tu godinu.

4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici

Općina Zenica, je po broju stanovnika, druga po veličini u Federaciji Bosne i Hercegovine. Prema poslednjoj procjeni Federalnog zavoda za statistiku, u općini Zenica živi 127 296 stanovnika.

Posmatrajući prirodni priraštaj općine Zenica od 2009. do 2012. godine, primjećujemo konstantno opadanje, iako je općina Zenica jedna od rijetkih općina u BiH koja ima pozitivan prirodni priraštaj.

4.2. Broj osoba po domaćinstvu

Prema rezultatima istraživanja, prosječan broj članova domaćinstva općine Zenica je 3,09, što je nešto više od prosjeka u BiH koji iznosi 2,95. Razlog za to se može tražiti u lošoj ekonomskoj situaciji, zbog koje mnoga djeca ostaju da žive sa roditeljima i nakon navršenih 18 godina, a neki i nakon sklapanja brakova ostaju da žive sa roditeljima u zajednici.

Najveći broj domaćinstava je sa četiri (35%), dva (24%) ili tri (23%) člana. Prema rezultatima ankete gotovo da i nema domaćinstava koja se sastoje od 7 i više članova.

č		ć		ž		ć	
1	2	3	4	5	6	7	8
10.0%	24.0%	23.0%	35.0%	6.0%	2.0%	0.0%	0.0%

Zdravstvenu zaštitu stanovništva, na području općine Zenica, obavljaju sljedeće javne ustanove: Dom zdravlja, Kantonalna bolnica, Zavod za medicinu rada ZDK, Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti ZDK, zavod za javno zdravstvo ZDK. Javna ustanova „Dom zdravlja“ Zenica organizuje i sprovodi primarnu zdravstvenu zaštitu na području općine Zenica. Radi sprovođenja svoje djelatnosti, Dom Zdravlja je organizovan u 16 službi. Dom zdravlja Zenica obavlja primarnu zdravstvenu zaštitu putem timova porodične medicine. Usluge preventive i liječenje osigurava jedan radni tim na približno 2.000 osiguranih lica. Zadaci tima porodične

medicine definisani su u okviru preventivnih, promotivnih, dijagnostičko-terapeutskih i rehabilitacionih aktivnosti zdravstvene zaštite iz pojedinih medicinskih disciplina, koje su primjenjive u porodici. Vrlo važan aspekt rada porodične medicine, jeste planiranje u radu i sistematičan rad u okviru čega se planiraju posjete ljekaru u ordinaciji, kao i kućne posjete.

Na užem području općine Zenica otvoreno je deset ambulanti porodične medicine.

U toku 2012. godine, preduzete su sljedeće aktivnosti na unapređenju zdravstvene zaštite:

-Izgradnja ambulante u Arnautima, u okviru koje će se pružati zdravstvena zaštita stanovništvu 4 mjesne zajednice, kao i stanovnicima koji gravitiraju mjesnim zajednicama Hrastovac i Slivanj. Izgradnja ove ambulante finansira se zajedničkim sredstvima Ministarstva zdravstva ZE-DO kantona, Općine Zenica i JU Dom zdravlja Zenica, a na osnovu Sporazuma o zajedničkom finansiranju.

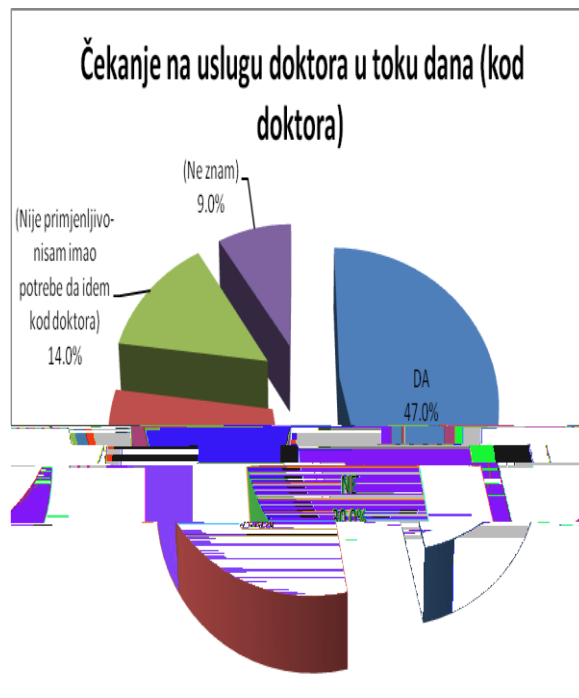
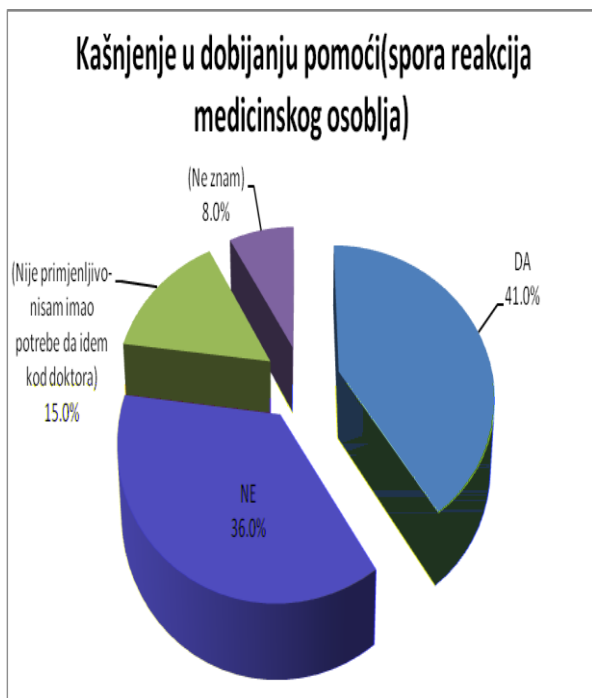
- Adaptacija i rekonstrukcija dijela Društvenog doma „Tišina“ u ambulantu porodične medicine u Tišini, u okviru koje će se pružati zdravstvena zaštita stanovništvu pripadajućih mjesnih zajednica. Urađen je glavni projekat, izabran je izvođač radova, a završetak radova se planira u 2013. godini.

5.3. Broj lekara u zdravstvenoj primarnoj zaštiti

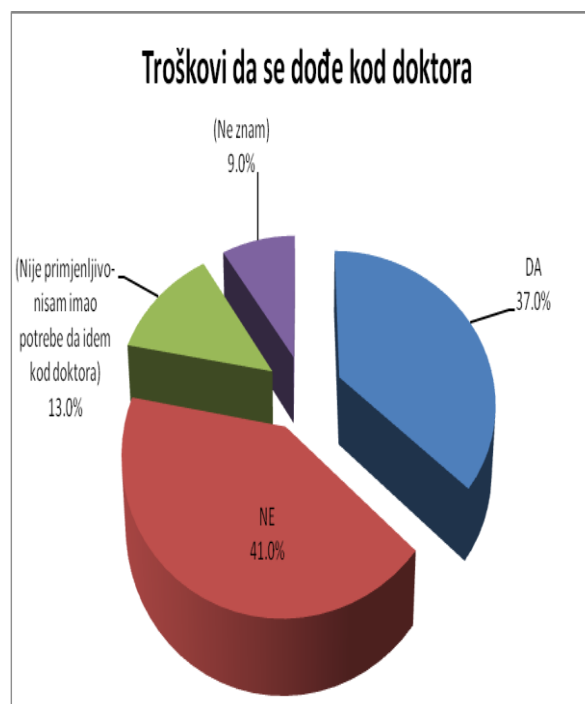
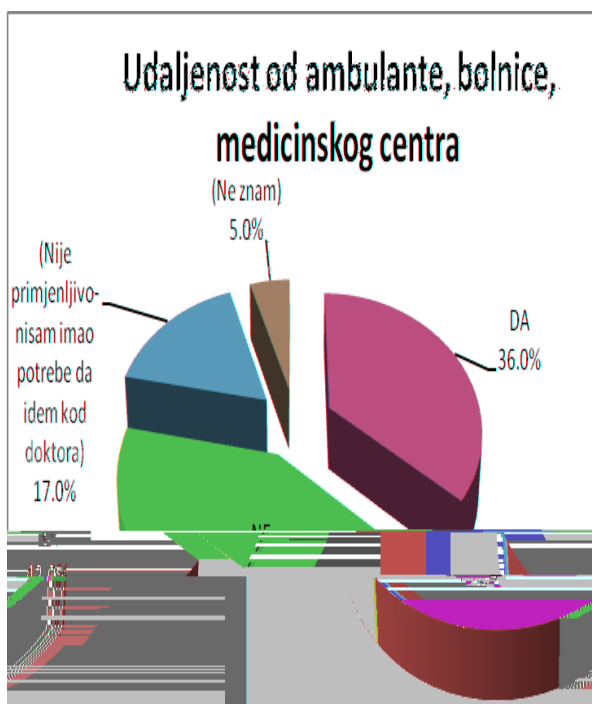
Broj lekara, u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, u općini Zenica na dan 31.12.2012. godine, iznosio je 98. Uporedimo li to sa brojem stanovnika u općini, dobijemo da na 1.298 stanovnika dođe jedan lekar. Situacija se nije mnogo promijenila u odnosu na 2011. godinu, kada je bilo 100 lekara, a odnos sa brojem stanovnika je bio 1:1.272. Među posmatranim općinama Zenica je treća najgora općina po broju lekara.

U sprovedenom istraživanju dio koji se odnosi na zdravlje i zdravstvo, bio je podijeljen u dvije grupe pitanja. Prva grupa pitanja se odnose na kvalitet zdravstvenih usluga, odnosno da li su ispitanici imali problema kao što je kašnjenje u dobijanju pomoći i čekanje na uslugu doktora u toku dana. Druga grupa pitanja se odnose na pristupnost zdravstvenim ustanovama, to jeste da li su ispitanici imali problema da stignu do doktora, kao što su udaljenosti od ambulante ili troškovi odlaska kod doktora. S obzirom da je primarna zdravstvena zaštita organizovana kroz timove porodične medicine i ambulante navedeni problemi trebalo bi da su svedeni na minimum.

Nešto više od jedne trećine ispitanika odgovorilo je da je imalo problema što se tiče kašnjenja u dobijanju pomoći. Što se tiče čekanja na uslugu doktora u toku dana skoro jedna polovina ispitanika je odgovorila da je imalo taj problem prilikom odlaska kod ljekara.

Što se tiče pristupnosti zdravstvenim ustanovama, pod čim se misli na udaljenost od ambulate, bolnice, medicinskog centra, odnosno troškova da se dođe kod doktora, više od dvije trećine ispitanika je reklo da nije imalo problema što se ovoga tiče.

5.4. Izdvajanje iz budžeta za zdravstvo

Kada je riječ o izdvajanju iz budžeta općine za zdravstvo, važno je napomenuti da je zdravstvo, u Federaciji BiH u nadležnosti kantonalnog nivoa vlasti. Kantoni su zaduženi za finansiranje i uspostavljanje zdravstvene zaštite. Općina Zenica je iz budžeta za 2012. godinu, za zdravstvo izdvojila 129.211 KM, odnosno 0,4% od ukupnog budžeta za tu godinu. U 2011. godinu za zdravstvo je izdvojeno 134.000 KM, odnosno 0,34% budžeta.

2. Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom

Od ispitanika je zatraženo da izraze (ne)zadovoljstvo postojećom infrastrukturom po oblastima. Precizna distribucija odgovora data je u tabeli koja slijedi:

	Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom			
	Zadovoljan	Djelimično zadovoljan	Nezadovoljan	Ne znam/bez odgovora
El. mreža	77.0%	21.0%	0.0%	2.0%
Sistem vodosnabdijevanja	76.0%	23.0%	0.0%	1.0%
Kanalizacija	35.0%	22.0%	40.0%	3.0%
Grijanje	66.0%	19.0%	7.0%	8.0%
Školski objekti	22.0%	19.0%	46.0%	13.0%
Zdravst. objekti	6.0%	20.0%	57.0%	17.0%
Putevi i ulice	7.0%	45.0%	45.0%	3.0%
Internet	37.0%	21.0%	3.0%	39.0%

Gotovo svi ispitanici, čak njih 3 četvrtine, su zadovoljni električnom mrežom i vodom za piće, odnosno nema nezadovoljnih što se tiče ovih oblasti. Dvije trećine njih zadovoljno je grijanjem. Građani Zenice najnezadovoljniji su zdravstvenim objektima, njih nešto više od jedne polovine dalo je ovaj odgovor, zatim putevima i ulicama, kao i školskim objektima.

7. Životna sredina

7.1. Životna sredina u lokalnom okruženju

Žalbe ispitanika na probleme životne sredine po oblastima stanovanja

Više od jedne trećine ispitanika odgovorilo je da nema razloga da se žali na buku i divlje deponije. Međutim, skoro dvije trećine ispitanika je reklo da ima veoma mnogo razloga da se žali na zagađenje vazduha. Ovaj podatak i ne čudi s obzirom da u Zenici postoji izražen problem zagađenosti zraka.3stanice.

Zbog toga je 2012. godine, pokrenut projekat mjerenja zagađenosti zraka, koji je povjeren Metalurškom institutu „Kemal Kapetanović“ i Univerzitetu u Zenici, sa kojim je sklopljen ugovor o realizaciji istog, nastavljeno je kontinuirano mjerenje zagađenja zraka sa tri fiksne stanice. U svrhu mjerenja i monitoringa zagađenja zraka, iz budžetskih sredstava Ekofonda općine Zenica u 2012. godini, utrošeno je 58.500 KM.

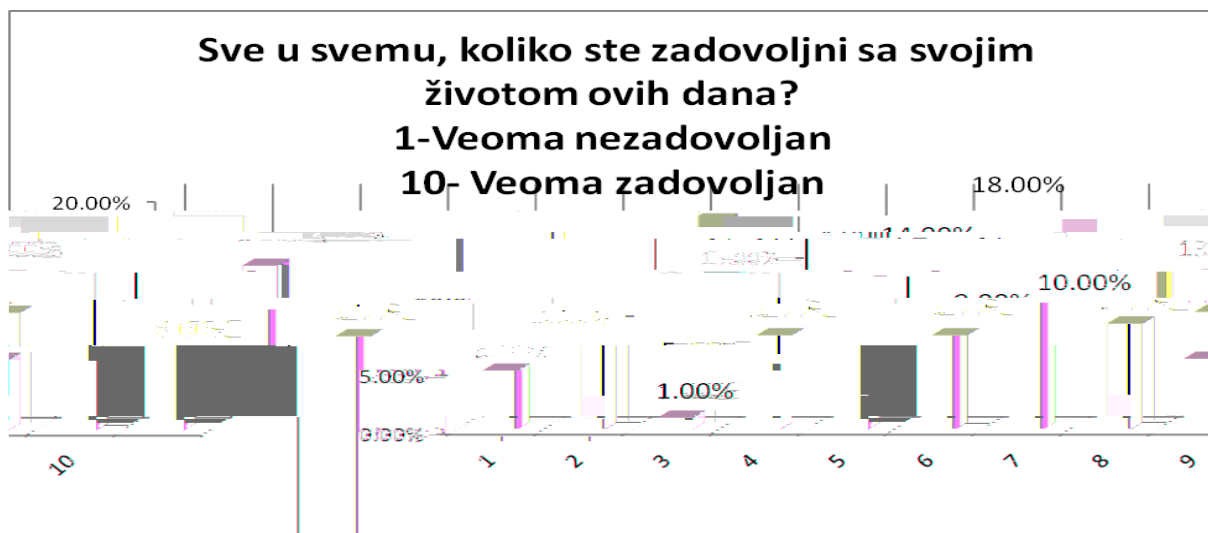
žalite na neki od sljedećih	Veoma mnogo razloga	Mnogo razloga	Neki razlozi	Nema razloga
Buka	11.0%	24.0%	23.0%	38.0%
Zagađenje vazduha	60.0%	27.0%	2.0%	7.0%
Divlje deponije	6.0%	17.0%	21.0%	47.0%

Tokom 2012. godine, obilaskom 40 mjesnih zajednica, registrova4 534.1T1 0 0 1 356.6.35 368.09 Tm[ )

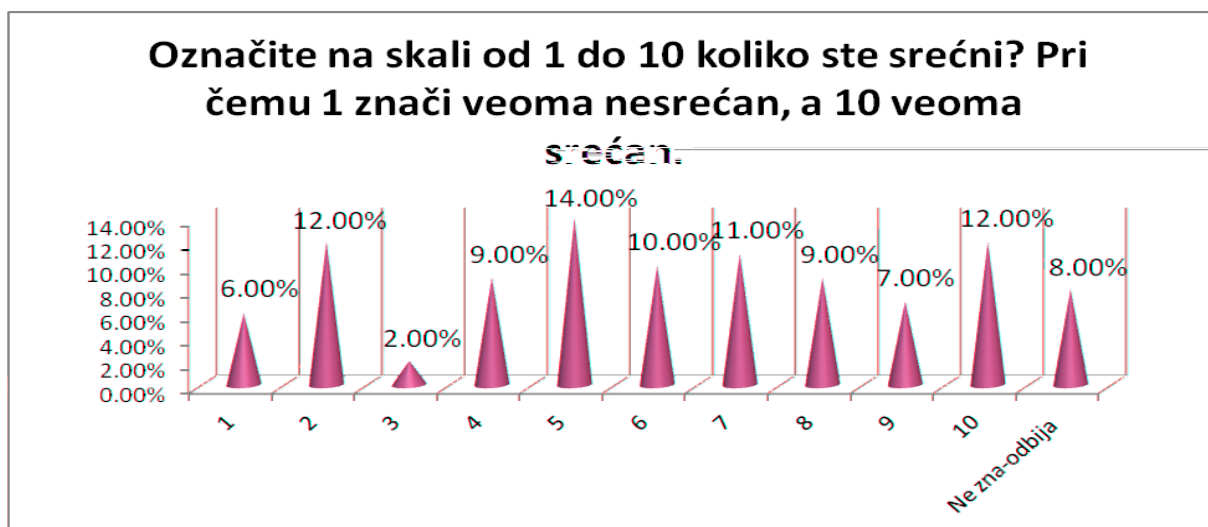
8.1. Zadovoljstvo životom

Zadovoljstvo životom u općinama

Prosječna ocjena koju su građani Zenice dali na pitanje koliko ste zadovoljni sa svojim životom je 6,42, što je nešto manje od prosjeka među posmatranim općinama gdje je prosječna ocjena 6,7. Nešto više od jedne trećine ispitanika zadovoljstvo svojim životom ocijenilo je sa 8, 9 ili 10.

Prosječna ocjena koju su građani Zenice dali kao odgovor na pitanje koliko ste srećni je 5,8, koja je Zenicu svrstala među tri općine čiji su stanovnici najmanje srećni, pored nje tu je i Mostar sa prosječnom ocjenom 5,53 i Travnik sa 5,89. Prosječna ocjena među posmatranim općinama je 6,83.

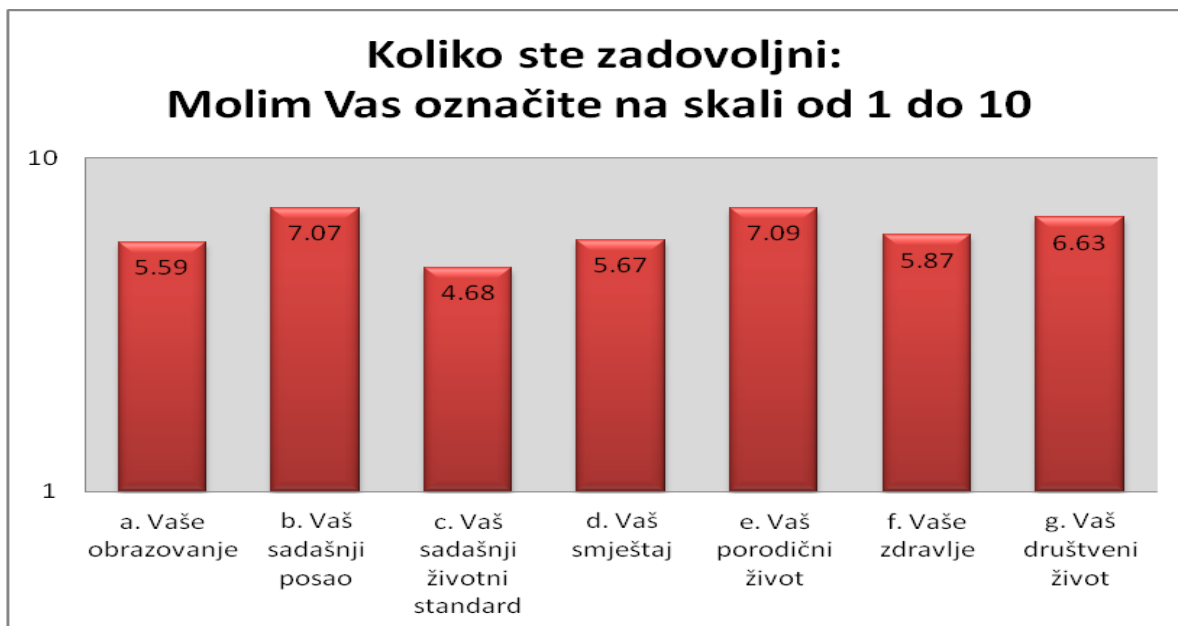
8.2. Komponente zadovoljstva životom

Zadovoljstvo po oblastima života

Što se tiče zadovoljstva, po oblastima života, građani općine Zenica najmanje su zadovoljni svojim životnim standardom, kome su dali prosječnu ocjenu 4,68, zatim obrazovanjem kome

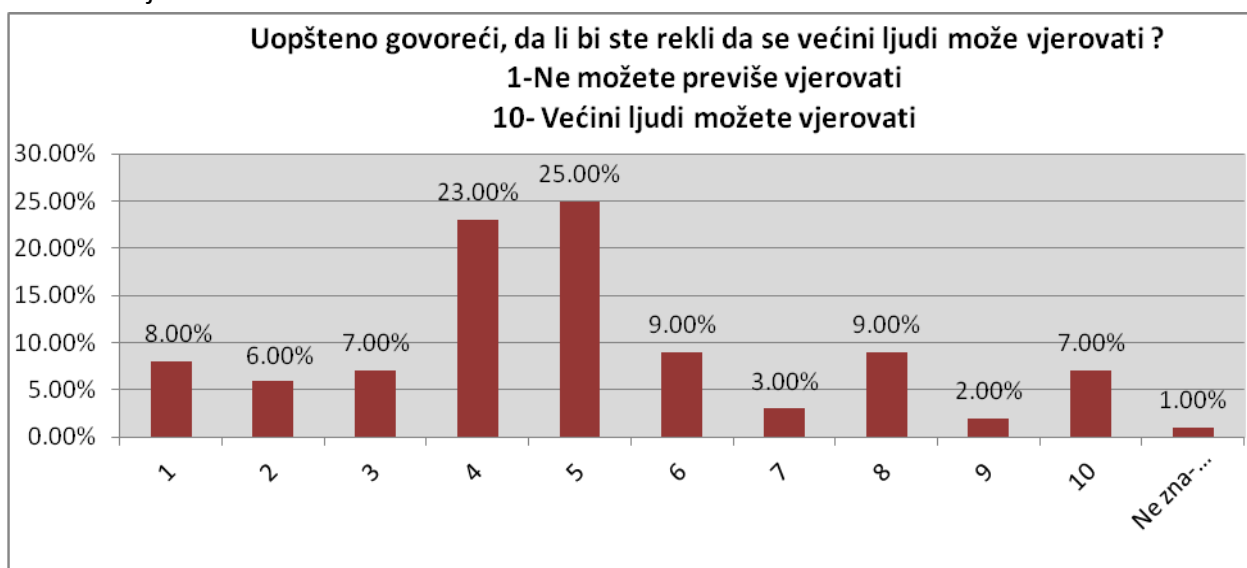

su dali prosječnu ocjenu 5,59. Ispitanici su najviše zadovoljni porodičnim životom, koji je dobio prosječnu ocjenu 7,09.

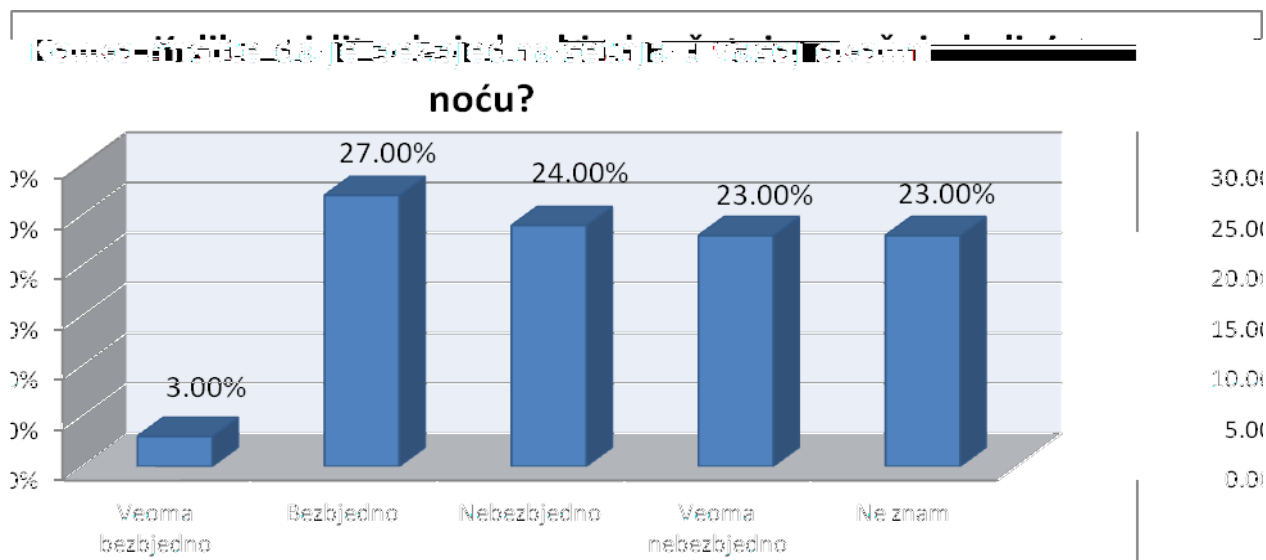

9. Uočeni kvalitet društva

Na pitanje koliko se može vjerovati ljudima na skali od 1 do 10, ispitanici općine Zenica dali su prosječnu ocjenu 4.98. Prosjek za posmatrane općine što se tiče povjerenja u ljude iznosi 4,91. Ovakvi pokazatelji govore da generalno u BiH postoji vrlo nizak stepen povjerenja u ljude, što može biti i posljedica generalnog stanja u društvu, krize morala i poremećenog sistema vrijednosti.

Oko jedne trećine ispitanika smatra da je šetnja u njihovoj okolini noću veoma bezbjedna ili bezbjedna.

jednost građana

U ovom segmentu, posmatrane su dvije ključne stavke dostupne od strane policije, odnosno opšta bezbjednost građana posmatrana kroz prizmu teških/provalnih krađa, te bezbjednost na putevima posmatrana kroz broj saobraćajnih nezgoda na području općine.

U općini Zenica broj provalnih krađa u 2012. godini bio je 842, dok je ukupan broj saobraćajnih nezgoda bio 1 851. U odnosu na 2011. godinu povećao se broj provalnih krađa, te godine ih je bilo 833, kao i broj saobraćajnih nesreća, 2011. ih je bilo 1 615.

Što se tiče odnosa provalnih krađa i broja stanovnika, u općini Zenica na 1 provalnu krađu dođe 151 stanovnik, gora od nje je samo Tuzla gdje na 100 stanovnika dolazi jedna provalna krađa. Poređenja radi, najbolja situacija je u općini Široki Brijeg gdje na 1.882 stanovnika dođe 1 provalna krađa.

Posmatrajući broj saobraćajnih nezgoda u odnosu na broj stanovnika, zapažamo da je općina Zenica sa 1:68 na trećem mjestu po broju saobraćajnih nezgoda. Ispred nje su Novo Sarajevo (1:40) i Bihać (1:65).

Lokalna uprava kao servis građana

Krajem 2012. godine u organima uprave općine Zenica bilo je zaposleno 317 radnika, 8 više nego 2011. godine. Što znači da na jednog zaposlenog u lokalnoj administraciji dođe 401 stanovnik. U poređenju sa ostalim posmatranim općinama, Zenica se najviše primakla

standardu kome teže evropske zemlje i zemlje okruženja od 1-1,5 promila u odnosu na broj stanovnika. Bolje od nje su samo Banja Luka sa 1:669 i Travnik sa 1:505.

Ukupno izdvojena sredstva na ime bruto plaća i naknada uposlenih u organima uprave u 2012. godini iznosila su 7.057.603KM odnosno 21% od ukupno ostvarenih rashoda.

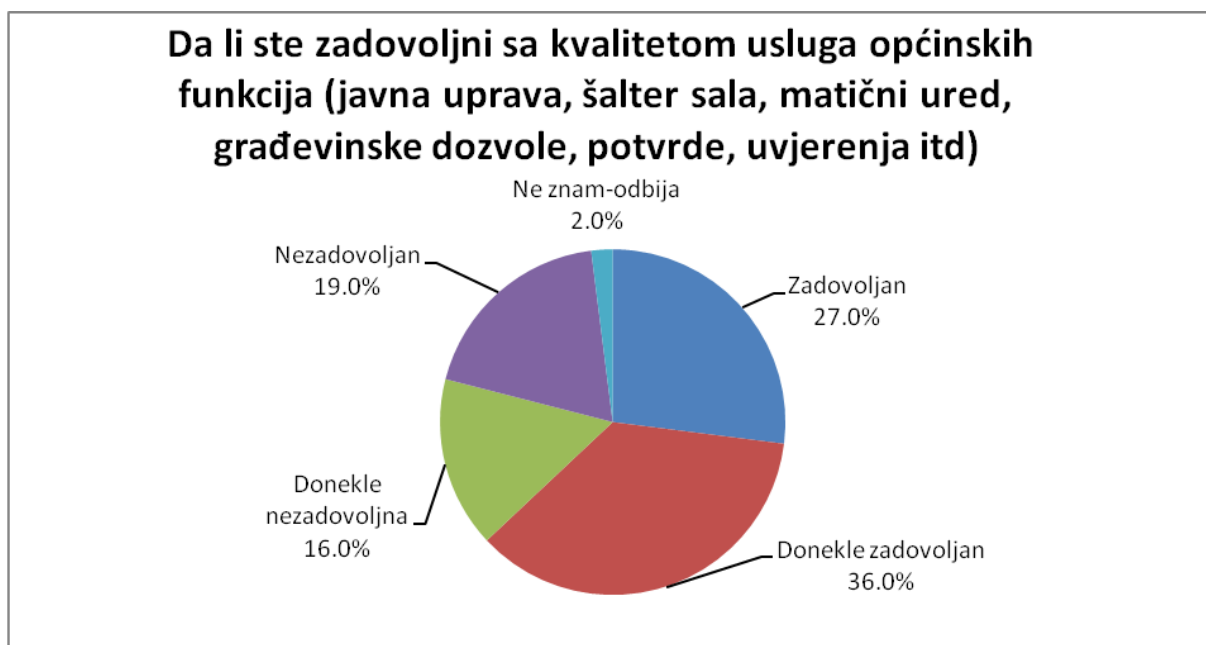
Iznos naknade, koju vijećnici primaju mjesečno, sastoji se od dva dijela, paušal u iznosu od 500KM i 100KM koje vijećnik dobija po prisustvu sjednici.

Tokom 2012. godine iz budžeta općine Zenica za Mjesne zajednice izdvojeno je 66.000KM odnosno 0,2% od budžeta za tu godinu.

Od ukupno 72 mjesne zajednice, 63 mjesne zajednice imaju odgovarajuće prostorije za rad. Većina prostora za rad organa MZ se nalazi u stambeno- poslovnim zgradama ili u sklopu društvenih domova. Na području općine Zenica nalaze se 54 objekta društvenih domova od kojih je najveći broj lociran u seoskom području. Većina ovih objekata građena je osamdesetih godina iz sredstava samodoprinosu građana.

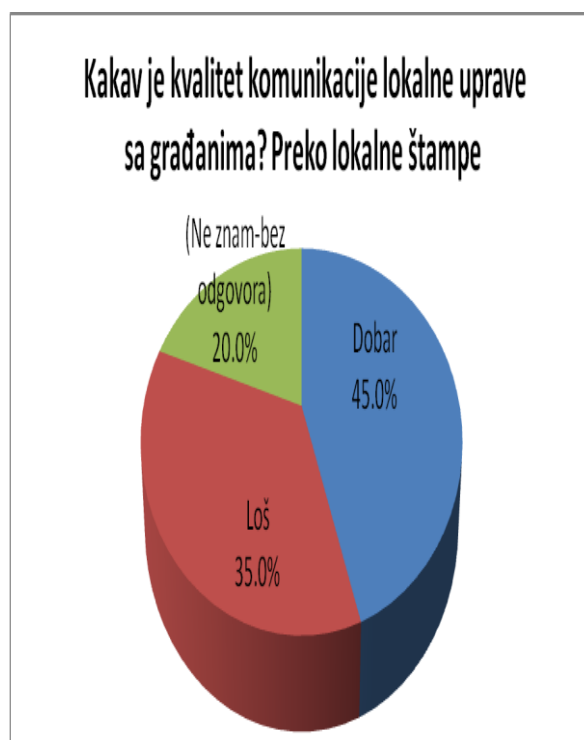
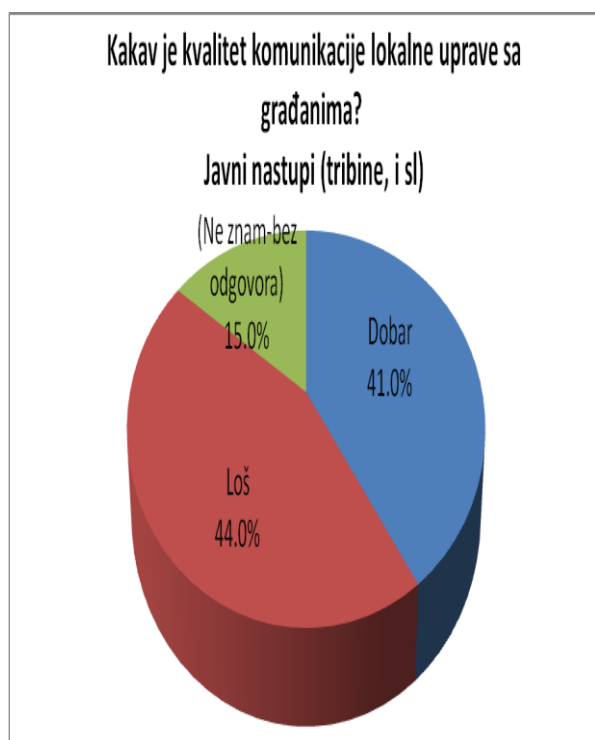
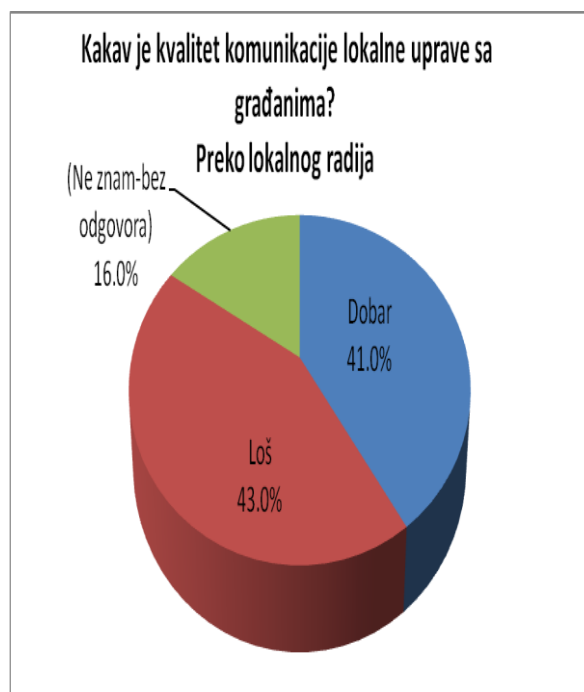
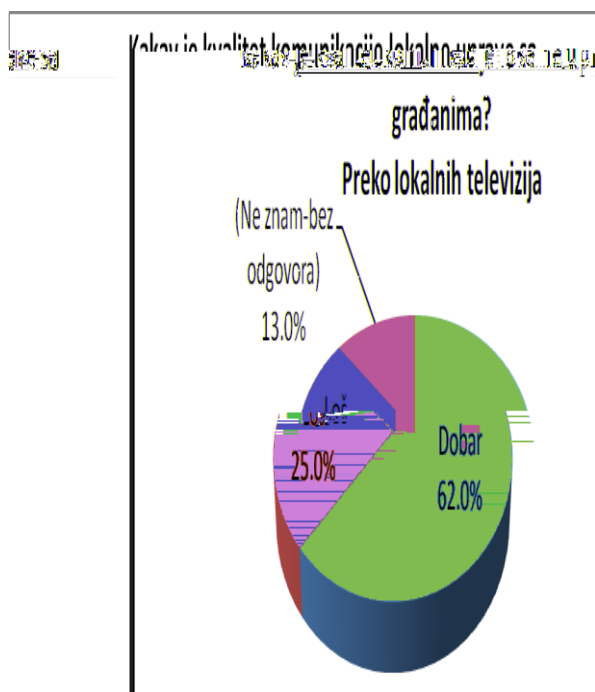
Kvalitet usluga općinskih funkcija (javna uprava)

Prema rezultatima ankete skoro dvije trećine ispitanika zadovoljno je ili donekle zadovoljno uslugama općinskih funkcija.

Kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana

Što se tiče kvaliteta komunikacije lokalne uprave sa građanima, oko dvije trećine ispitanika smatra da je dobra komunikacija lokalne uprave sa građanima putem lokalnih televizija, a oko 40% što se tiče radija, štampe i javnih nastupa. Precizna distribucija data je u grafikonima koji slijede:

U oblasti kapitalnih projekata, odnosno projekata kojima se rješava određena višedecenijska problematika grada i prigradskih naselja, nastavljen aktivnosti su na na sljedećim projektima:

- Nastavak aktivnosti na realizaciji projekta Glavne gradske magistrale (GGM), o čemu je bilo više govora u dijelu ovog Izvještaja o samom projektu;
- Nastavak aktivnosti vezanih za rješavanje pitanja odlagališta komunalnog otpada "Siđe" i pitanja prerade i organiziranog upravljanja odlagalištem industrijskog otpada "Rača";
- Nastavak aktivnosti za početak izgradnje termoelektrane – toplane u Zenici, radi rješavanja problematike daljinskog grijanja grada (sa firmom KTG Lugano, Švicarska);
- Aktivnosti na realizaciji projekta "Plava voda" radi dugoročnog rješavanja snabdijevanja građana pitkom vodom;
- Gradnja Fudbalskog centra za selekcije BiH u Zenici;
- Nastavak realizacije Projekta izgradnje toplane u naselju Nemila;

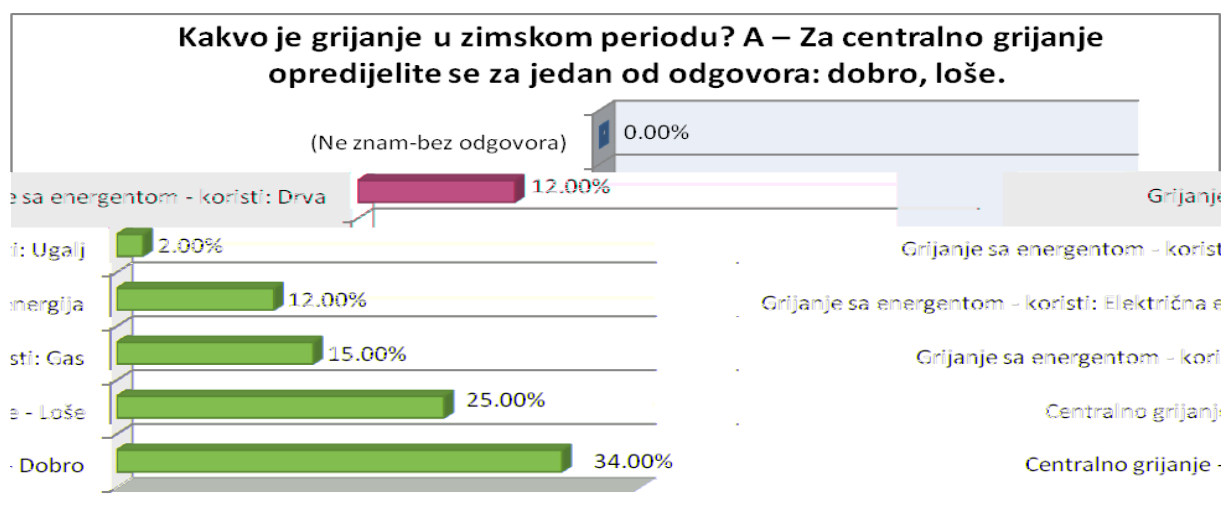
Odvoz smeća

Odvoz komunalnog otpada u općini Zenica povjeren je komunalnom preduzeću Alba-Zenica, koje zbrinjava kućni otpad od 105.000 stanovnika Zenice, odnosno odvozom smeća obuhvaćeno je 70% stanovništva i 90% pravnih subjekata. Cijena sa PDV-om za građanstvo iznosi 0,10KM/m², odnosno 6 KM/domaćinstvu.

Poslovi komunalne higijene grada i održavanje zelenih površina, takođe su povjereni komunalnom preduzeću ALBA-ZENICA.

F

Okolo 60 % ispitanika su korisnici centralnog grijanja, odnosno jedna trećina ispitanika su zadovoljni korisnici centralnog grijanja.

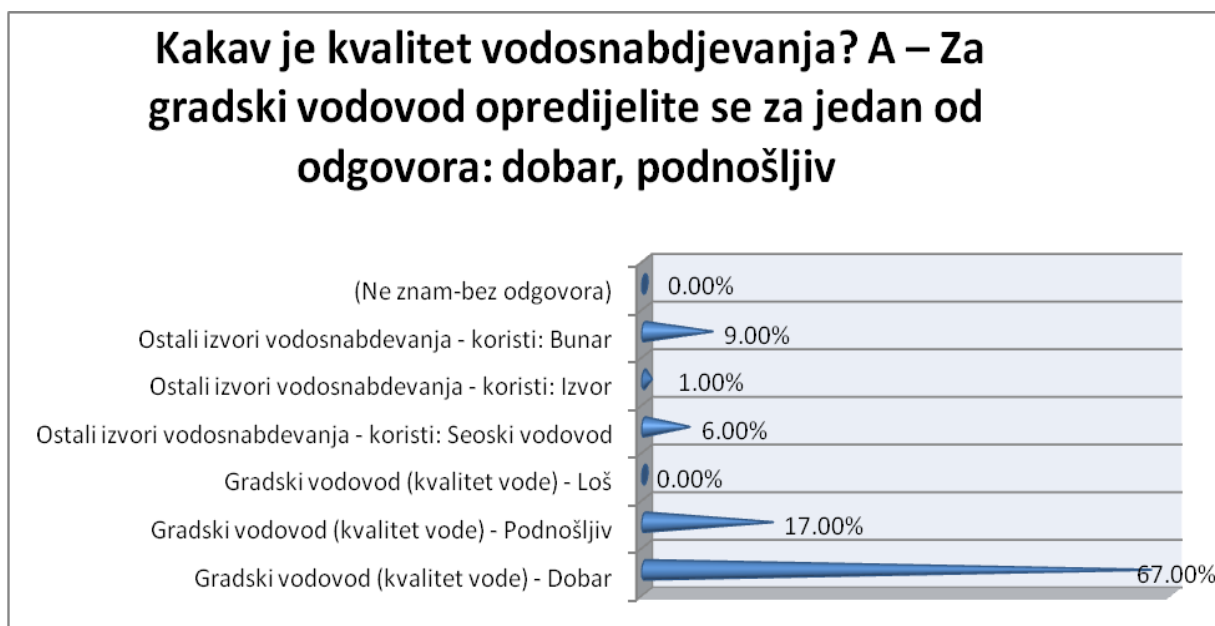

Centralnim grijanjem u Zenici, bavi se Javno preduzeće Grijanje d.o.o. Zenica. Za ovu uslugu građani općine Zenica na šestomjesečnom nivou plaćali su 2,80 KM/ m², tokom grejne sezone 2012./2013. Cijena isporučene toplotne energije za grijanje stambenog i poslovnog prostora, u kojima se količina isporučene toplotne energije mjeri kalorimetrom, iznosi za stambeni prostor 110,4 KM/MWh, a za poslovni prostor 120 KM/MWh.

Tokom 2012. godine, I faza izgradnje Toplane na biomasu u Nemili je završena, u velikom procentu su završeni građevinski i zemljani radovi, instalirana je oprema, te se u budućnosti očekuje instaliranje toplotnih podstanica, odnosno izgradnja Toplane na biomasu u Nemili je ušla u drugu (završnu) fazu, u kojoj je potrebno završiti svu potrebnu infrastrukturu, razvod toplovoda, priključke stanovništva na toplovodnu mrežu. Puštanje toplane u funkciju se očekuje u 2013. godini, odnosno toplana na biomasu trebalo bi biti spremna za sezonu 2013/2014. Raspoloživo se sa informacijom da bi navedeni troškovi, koji su ujedno i obaveza općine u implementaciji Projekta Toplane na biomasu, odn. toplifikacije Nemile, iznosili cca. 1.050.000 KM. Iz budžeta za 2012. godinu, utrošeno je 460.000 KM.

Odlukom Vijeća Općine Zenica subvencionirani su troškovi grijanja za korisnike stalne novčane pomoći za sezonu grijanja 2011/2012. godine. Zbog izuzetno teške socijalno-ekonomske situacije građana Zenice, potrebe za ovim vidom zaštite su izuzetno značajne. Za ove namjene izdvojeno je 200.000 KM tokom 2012. godine.

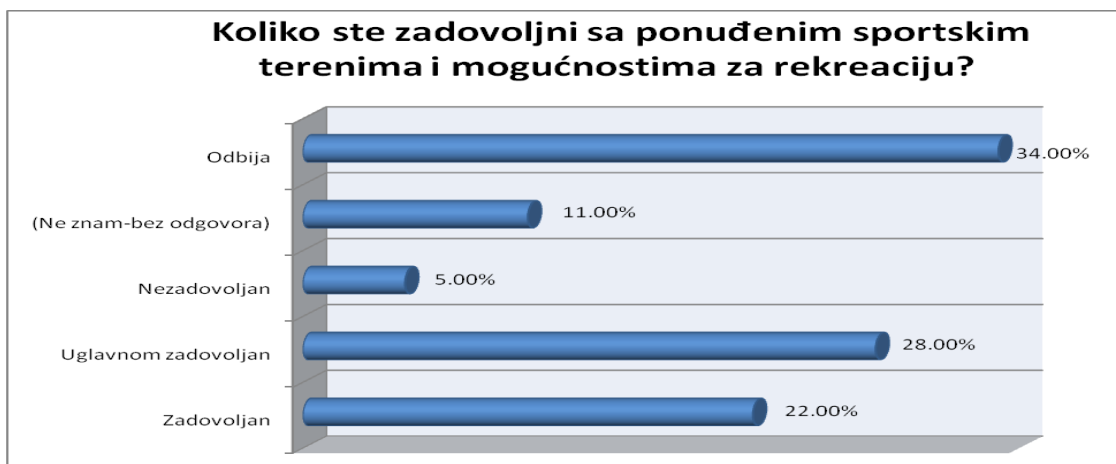
Preko 80% ispitanika koristi vodu sa gradskog vodovoda i uglavnom su svi zadovoljni kvalitetom vodosnabdijevanja. Svega 16% ispitanika koristi neki od drugih izvora vodosnabdijevanja, odnosno bunar, izvor ili seoski vodovod.

Vodovod i kanalizacija Zenica javno je preduzeće koje je općina osnovala sa zadatkom da se

Zadovoljstvo sa ponuđenim sportskim sadržajem

Od ispitanika je bilo traženo da izraze svoje (ne)zadovoljstvo ponuđenim sportskim terenima i mogućnostima za rekreaciju. Nešto manje od jedne polovine ispitanika je zadovoljno ili uglavnom zadovoljno ponuđenim sportskim terenima i mogućnostima za rekreaciju.

Sportske aktivnosti na području općine Zenica odvijaju se u 10 sportskih saveza i 74 sportska kluba u kojima trenira oko 5.000 registrovanih sportista. Općina Zenica je proteklih godina uradila mnogo što se tiče sportske infrastrukture. Adaptiran je stadion „Bilino polje“, završena je rekonstrukcija Atletskog stadiona Kamberovića polje. 2009. godine otvorena je Gradska arena koja ispunjava sve uslove za održavanje različitih sportskih, kulturnih i drugih manifestacija. U 2011. godini je počela izgradnja nogometnog kompleksa NSBiH na Crkvičkom brdu. U 2012. godini izvršena je sanacija i rekonstrukcija Stadiona Bilino polje, a dovršavaju se i nogometni tereni NS BiH na Kamberovića ravni.

Izdvajanje iz budžeta za rekreaciju, kulturu i religiju

Općina je iz budžeta za ove namjene u 2012. godini izdvojila 3.945.749KM, što predstavlja 12 % od budžeta. U 2011. godine u ove svrhe izdvojeno je 5.248.000KM, odnosno 13,% od budžeta.

U 2012. godini pripremljena je i uspješno realizovana 17. Međunarodna kulturna manifestacija „Zeničko proljeće“ u okviru koje je realizovano ukupno 45 programa iz svih oblasti kulture. Podržane su od strane Općine manifestacije i programi organizovani u povodu važnih datuma, programi na otvorenom u toku ljeta: „Ljeto u gradu“, „Ljeto s knjigom“, Festival sevdalinke „Vranduk 2012“, Feshion week, Izbor miss BiH, Smotra folklora, Smotra duvačkih orkestara, vjersko- kulturna manifestacija „Lastavica“, dječiji festival „Kad muzika svira“ i slično. U kontinuitetu je pružana podrška tradicionalnim manifestacijama u oblasti kulture koje se održavaju povodom državnih i vjerskih praznika i drugih značajnih datuma, događaja i ličnosti. 2012. godine organizovan je petnaesti Festival filma djece i omladine koji je okupio veliki broj udruženja, sekcija i pojedinaca koji se bave filmom, iz cijele BiH

III POREĐENJE MEĐU POSMATRANIM GRADOVIMA I OPĆINAMA

1. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po setovima valiteta života

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: nivo prihoda (BDP, prihodi po domaćinstvu), nivo siromaštva, dugove domaćinstva, subjektivno ekonomsko naprezanje (sastavljanje „kraja s krajem“), i prosječnu platu u općini.

F	Općin	
	Banjaluka	10,44
	N. Sarajevo	9,522
	Š. Brijeg	8,899
	Mostar	7,41
	Livno	6,239
	Travnik	5,713
	Zenica	5,622
	Doboj	5,291
	Bihać	5,204
	Bijeljina	5,108
	Tuzla	4,97
	Trebinje	4,489
	Foča	3,997
	Pale	3,378

BDP po glavi stanovnika u općinama¹¹ za 2011. godinu varirao je od 5.600 i 5.844 KM u Foči i Doboju, do 10.963 i 18.827 u Banjaluci i Novom Sarajevu. Ove općine/gradovi zauzimale su slične pozicije i kada je u pitanju istraživanje provedeno godinu dana ranije, s tim što je generalno u većini općina došlo do blagog povećanja BDP-a nakon godinu dana. Nivo BDP-a u svim općinama u 2011. godini dat je u Aneksu 3, tabela 3.

Prema rezultatima istraživanja, najveće prosječne prihode po domaćinstvu ostvaruju stanovnici Širokog Brijega, oko 1.655 KM mjesečno, dok je ovaj iznos najmanji u Palama, oko 565 KM. Istovremeno, procenat domaćinstava sa prihodom manjim od 600 KM u Širokom Brijegu je 6,3%, a u Bihaću preko 40%.

Najveća prosječna neto plata u posmatranim općinama u 2012. godini bila je u Novom Sarajevu, 1.038 KM, dok je najniža prosječna plata u Travniku, 694 KM. Ove dvije lokalne zajednice bile su na čelu, odnosno začelju liste i u istraživanju provedenom godinu dana ranije.

Najveći broj ispitanika koji je imao većih poteškoća “sastaviti kraj s krajem” je na području općina Trebinje, Pale i Foča, a upravo ove općine bile su na začelju tabele i u istraživanju provedenom godinu dana ranije. Grad Banjaluka nalazi se najbolje pozicioniran po ovom istraživačkom pitanju kako ove, tako i prošle godine.

Najveću učestalost dugovanja (za plaćanje računa, komunalije, struja, itd.) domaćinstva imali su ispitanici na području Pala, Mostara i Foče, a najpovoljnija situacija po ovom parametru bila je u Travniku i Širokom Brijegu.

¹¹ U vrijeme finalizacije izvještaja nije bilo dostupnih podataka za 2012. godinu. Za procjenu BDP-a po opštinama korišćena formula Federalnog zavoda za razvoj, gdje se kao ulazni podaci koriste broj zaposlenih i prosječna plata u opštini i entitetu, te BDP entiteta.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 14,4 bodova i u tom smislu predstavlja najznačajniji od 8 setova indikatora. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.2. Stanovanje i lokalno okruženje

F	Općin	
Š. Brijeg		8,804
Livno		6,889
N. Sarajevo		6,815
Tuzla		6,717
Travnik		6,667
Pale		6,625
Doboj		6,624
Banjaluka		6,533
Bijeljina		6,504
Mostar		6,369
Bihać		6,365
Trebinje		6,351
Foča		6,337
Zenica		6,114

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: vlasnička struktura domaćinstava (lično vlasništvo, najam), površina stambenog prostora i lično zadovoljstvo ispitanika vlastitim smještajem.

Prema rezultatima istraživanja, prosječna površina stambenog prostora u svim posmatranim općinama je 73m². Najveću prosječnu kvadraturu stambenog prostora imaju ispitanici u Širokom Brijegu, čak 130m², dok u ostalim posmatranim gradovima ona varira od 63m² do 76m². U svim općinama, prosječna ocjena sopstvenog smještaja na skali od 1 do 10 bila je iznad 5, i to najniža u Zenici (5,7) a najviša u Širokom Brijegu (8,8). Najveći pad u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije napravila je Zenica, sa 2. na posljednje mjesto, dok je Široki Brijeg zadržao prvu poziciju.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 9,6 bodova.

Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.3. Zaposlenje, obrazovanje i vještine

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: zaposlenost, izdvajanja iz budžeta za obrazovanje, uočena sigurnost posla (procjena vjerovatnoće za gubitak zaposlenja), te obrazovanje i vještine (korišćenje interneta, stručno usavršavanje i razne obuke).

F	Općin	
Š. Brijeg		9,441
Banjaluka		8,302
Trebinje		7,784
Mostar		7,759
N. Sarajevo		7,529
Tuzla		6,965

Prema rezultatima istraživanja, najpovoljnija situacija po pitanju broja zaposlenih osoba je na području opštine Novo Sarajevo, gdje na 3 stanovnika dolazi 1 zaposleni. Slijede Banja Luka, Tuzla, Mostar i Trebinje sa oko 4 stanovnika na 1 zaposlenog. Najteža situacija u ovoj oblasti je u opštinama Livno i Foča, gdje na 7 stanovnika dolazi 1 zaposlena osoba. Redoslijed opština po ovoj kategorizaciji nije se promijenio u odnosu na godinu dana ranije, ali je primijetno blago pogoršanje stanja u većini posmatranih opština po pitanju broja zaposlenih osoba.

Zenica	6,022
Bijeljina	5,295
Travnik	5,264
Livno	5,079
Pale	5,031
Bihać	4,55
Doboj	4,348
Foča	2,97

Najmanja vjerovatnoća gubitka posla po sopstvenoj procjeni ispitanika je na području općine Tuzla, a najveća u Foči, Livnu i Palama.

Najveća budžetska izdvajanja u 2012. godini za oblast obrazovanja bila su na području općine Široki Brijeg (čak preko 18%), zatim slijede Livno (13,3%), Trebinje (10,8%) i Mostar (9,6%) a na začelju se nalaze Pale i Bihać, sa ispod 0,5% izdvajanja za oblast obrazovanja. Posmatrajući generalno, u većini općina povećan je udio budžeta

namijenjen oblasti obrazovanja u odnosu na 2011. godinu.

U svim posmatranim općinama, izuzetno je nizak procenat onih koji su u 2012. godini imali neki dodatni vid obrazovanja (u prosjeku 17% od broja ispitanih), u vidu kurseva, treninga, i sl., što je ipak blago povećanje u odnosu na 2011. godinu kada je taj procenat bio ispod 15%. Od malog broja ispitanika koji su imali kurseve i obuke, većina se odnosila na obuke vezane za sadašnji posao i strane jezike, zatim računare. Indikativno je da je vrlo mali broj ispitanika prošao obuke doobrazovanja i prekvalifikacije zavoda za zapošljavanje (3,9%).

Internet svakodnevno koristi skoro 70% ispitanika na području Grada Banjaluka, dok je u Bihaću i Foči takvih ispod 15%, a čak 65% - 70% ispitanika u ovim općinama odgovorilo je da uopšte ne koristi internet.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 12 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici

Općina/Grad	
Banjaluka	11,443
Š. Brijeg	10,771
Zenica	10,01
Mostar	9,619
N. Sarajevo	9,274
Tuzla	8,966
Livno	8,774
Travnik	8,749
Pale	8,531
Bihać	8,275
Foča	7,597
Trebinje	7,386
Doboj	6,093
Bijeljina	5,203

Ovaj set indikatora, zbog specifičnosti i širine oblasti koju obuhvata, uključivao je samo 2 ključna indikatora, i to prirodni priraštaj stanovništva i zadovoljstvo porodičnim životom.

Prema rezultatima istraživanja, od posmatranih 14 opština, 9 ima negativan prirodni priraštaj. Među ostalima sa pozitivnim prirodnim priraštajem, najbolja situacija je u Banjaluci i Zenici, iako se u većini opština može konstatovati pogoršanje u odnosu na 2011. godinu, što je i generalni trend u većini opština u posljednjih nekoliko godina.

Zadovoljstvo porodičnim životom u prosjeku je u svim općinama dobilo relativno visoku ocjenu na skali od 1 do 10, i ona se kreće od oko 6,5 u Bihaću i Trebinju, pa do 8,5 u N. Sarajevu i 9,4 u Širokom Brijegu.

Broj članova po domaćinstvu u posmatranim općinama varira

od oko 2 u Bihaću, do oko 3,5 u Širokom Brijegu i Mostaru, međutim, nije jednostavno dati kvalifikaciju u kojoj mjeri uticaj na vrijednost ovog indikatora ima nizak prirodni priraštaj, a u kojoj mjeri stepen odvajanja mladih i zasnivanje porodice.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 12,8 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

Općina	F
Trebinje	12,708
Bijeljina	12,64
Foča	9,997
Livno	9,474
Pale	9,474
Banjaluka	9,202
Doboj	8,697
Tuzla	8,534
N. Sarajevo	8,244
Bihać	7,771
Travnik	7,556
Mostar	7,101
Š. Brijeg	6,755
Zenica	6,047

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: ocjena kvaliteta zdravstvenih usluga i pristupačnost zdravstvenih ustanova, broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (PMZ), te budžetska izdvajanja za zdravstvo.

Prema rezultatima istraživanja, najpovoljniji omjer broja stanovnika na jednog ljekara u PMZ je u Mostaru, gdje na oko 550 stanovnika dolazi 1 ljekar, što je značajno poboljšanje u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije. Slijede Trebinje i Novo Sarajevo, a najnepovoljnija situacija je u općinama Livno i Bihać, gdje na oko 1.300 stanovnika dolazi 1 ljekar u PMZ. Ipak, može se konstatovati da je u većini posmatranih općina blago poboljšan omjer ljekara i broja stanovnika u odnosu na period od prije godinu dana.

Zadovoljstvo pruženim zdravstvenim uslugama temeljeno je na pitanjima koja su se odnosila na troškovima da se dođe do

ljekara, udaljenost do ambulate, kašnjenje u dobijanju pomoći, te čekanje na uslugu ljekara tokom dana. Gledano prosječno za sva 4 pitanja, najviše razloga da se žale imali su ispitanici sa područja Zenice i Mostara, dok je najbolja situacija na području Livna, Bijeljine, Foče i Pala.

Budžetska izdvajanja za oblast zdravstva iz općinskih budžeta u 2012. godini varirala su od 1,7% u Trebinju i 1,5 u Bijeljini¹², dok Široki Brijeg i Novo Sarajevo nisu izdvajali budžetska sredstva za zdravstvo u 2012. godini¹². Među posmatranim općinama u FBiH, najviša izdvajanja za zdravstvo imali su Travnik i Zenica, oko 0,4% od ukupnog budžeta općine.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 13,6 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli

¹² Zdravstvo u FBiH u potpunosti je nadležnosti kantona, ali Zakon o lokalnoj samoupravi ne sprječava opštine da u cilju poboljšanja kvaliteta zdravstvenih usluga i kvaliteta života građana izdvajaju sredstva za ovu namjenu. Navedena konstatacija ipak ne sugerise opštinama koje izdvajaju mala sredstva za ovu oblast da to u svakom slučaju čine, nego da sagledaju realne potrebe građana i budžetske mogućnosti i u oblastima koje nisu direktna nadležnost lokalne samouprave.

Općin F	
Doboj	3,874
Trebinje	3,593
Livno	3,572
Pale	3,493
Š. Brijeg	3,455
Travnik	3,334
Bijeljina	3,305
N. Sarajevo	3,282
Tuzla	3,145
Foča	3,012
Bihać	3,007
Zenica	2,985
Banjaluka	2,615
Mostar	2,593

Ovaj set indikatora uključivao je (ne)zadovoljstvo sljedećim parametrima čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: električna mreža, sistem vodosnabdijevanja, kanalizacija, grijanje, školski objekti, zdravstveni objekti, putevi i ulice, te internet infrastruktura, sa ponuđenim odgovorima zadovoljan, djelimično zadovoljan i nezadovoljan. Gledano prosječno za sve posmatrane kategorije infrastrukture, najmanje zadovoljsva infrastrukturom iskazali su ispitanici sa područja Mostara i Banjaluke, dok je najviše zadovoljstva infrastrukturom iskazano na području Doboja, Trebinja i Livna. Iako ispitanicima nisu direktno postavljena pitanja zadovoljstvom cijene pojedinih usluga koje imaju veze sa posmatranim kategorijama infrastrukture (npr. vodosnabdijevanje, el. energija, grijanje), na temelju datih odgovora može se konstatovati da je i taj parametar uticao na davanje odgovora u vezi zadovoljstva infrastrukturom.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 4,8 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.7. Životna sredina

Općin F	
Pale	4,8
Livno	4,486
Doboj	4,392
Š. Brijeg	4,375
Travnik	4,255
Tuzla	4,093
Bijeljina	3,995
N. Sarajevo	3,987
Foča	3,976
Trebinje	3,923
Banjaluka	3,367
Bihać	2,967
Zenica	2,536
Mostar	1,981

Ovaj set indikatora, zbog specifičnosti i širine oblasti koju obuhvata, uključivao je samo 3 ključna indikatora vezana za životnu sredinu u lokalnom okruženju, odnosno žalbe građana na zagađenost vazduha, buku i divlje deponije.

Najviše razloga za žalbe na zagađenje vazduha imali su ispitanici na području Zenice i Mostara, a najmanje u Palama, Livnu i Širokom Brijegu. Na buku se u najvećoj mjeri žale ispitanici sa područja Mostara, gdje je istovremeno i najveći problem sa divljim deponijama. Ovakav stav ispitanika sa područja Mostara bio je prisutan i prilikom istraživanja koje je sprovedeno godinu dana ranije. Istovremeno, opština Pale zadržala je i osnažila poziciju lokalne zajednice sa najboljim stanjem po pitanju životne sredine, gdje 100% ispitanika nije imalo razloga da se žali ni na jedan od tri uključena parametra.

1.8 Uočeni kvalitet društva

Općin F	
Pale	4,893
Š. Brijeg	4,549
Doboj	4,384
Foča	4,263
Trebinje	4,252
Livno	4,16
Zenica	4,135
Bijeljina	3,806
Tuzla	3,781
Banjaluka	3,774
Travnik	3,742
N. Sarajevo	3,283
Bihać	3,224
Mostar	2,816

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: povjerenje u ljude, bezbjedno susjedstvo, bezbjednost građana (opšta bezbjednost i bezbjednost u saobraćaju), javne usluge (efikasnost i efektivnost lokalne uprave kao servisa građana, komunalne usluge), kultura, sport i rekreacija.

Rezultati istraživanja govore da je generalno u svim posmatranim općinama nizak nivo povjerenja u ljude, što govori između ostalog o opštoj slici bosanskohercegovačkog društva. Ipak, došlo je do blagog poboljšanja u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije, kada je samo u jednoj od posmatranih općina data prosječna ocjena iznad 5, a na skali od 1 do 10. U ovogodišnjem istraživanju, ispitanici na području općina Pale, Doboj, Foča i Široki Brijeg dali su ocjene između 6 i 7. Najniža prosječna ocjena stepena

povjerenja u ljude data je u Mostaru, 3,6.

U poređenju sa brojem stanovnika, najveći broj teških/provalnih krađa zabilježen je u Tuzli, gdje je ukupan broj teških krađa u 2012. godini nešto preko 1.300, odnosno jedna krađa na 100 stanovnika, što je ipak značajno smanjenje u odnosu na 2011. godinu¹³. Skoro isti odnos je i u Novom Sarajevu, koje je istovremeno i u najlošijem položaju po pitanju saobraćajnih nezgoda, 1860 nezgoda ili jedna na 40 stanovnika – skoro identično kao i 2011. godine. Najpovoljnija situacija po pitanju teških krađa je u Širokom Brijegu (1880 st. na 1 krađu, značajno bolje nego 2011. godine kada je Š. Brijeg takođe imao najbolji rezultat), ali i Trebinju i Foči, gdje je omjer 1100 odnosno 1050 stanovnika na 1 krađu. Najmanje saobraćajnih nezgoda u odnosu na broj stanovnika u 2012. godini desilo se u Palama, samo 69 nezgoda, odnosno jedna na 390 stanovnika, a ova općina je najbolju poziciju sa sličnim omjerom držala i godinu dana ranije.

Istovremeno, ispitanici su noćne štetnje kao bezbjedne u najvećoj mjeri ocijenili na području općina Široki Brijeg i Foča, a najlošiju ocjenu ovaj indikator dobio je u Mostaru i Novom Sarajevu, koje je zadnje mjesto na rang listi po ovom indikatoru imalo i godinu dana ranije.

Lokalna uprava kao servis građana

Administrativni aparat u svim općinama još je glomazniji i skuplji nego što je to bio ranije. Lokalna zajednica sa najvećim brojem uposlenih u lokalnoj administraciji u odnosu na broj stanovnika je Trebinje, gdje na jednog administrativca dolazi manje od 170 stanovnika. Ne zaostaje ni Foča i Mostar, sa omjerom 172, odnosno 189 administrativaca na jednog stanovnika. Godinu dana ranije, sve tri pomenute općine imale su bolji odnos nego sada.

¹³ 2021 teška krađa, ili 1 krađa na 65 stanovnika

Najpovoljniji odnos među posmatranim općinama i gradovima ima Banjaluka, sa 669 stanovnika na jednog administrativca. Slijede Travnik i Zenica, sa 505 odnosno 400 stanovnika na jednog zaposlenog u lokalnoj administraciji. Radi poređenja, težnje razvijenih zemalja EU u kontekstu funkcionalnosti i efikasnosti administrativnog aparata idu ka 1 – 1,5 promila, odnosno 1 administrativca na 1000-1500 stanovnika.

Istovremeno, posmatrane općine značajna sredstva izdvajaju za finansiranje administrativnog aparata, i to u rasponu od 13,2%¹⁴ kao što je slučaj u Banjaluci, do 28,5% u Bihaću. Naknade odbornicima još drastičnije variraju od 220 KM u Livnu, do 850 KM u Banjaluci. Kada su u pitanju izdvajanja za najučestaliji vid učešća građana u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou – mjesne zajednice, najviša izdvajanja su u općini Tuzla i čine 1% od ukupnog budžeta, dok nekoliko lokalnih zajednica (Banjaluka, N. Sarajevo, Foča i Pale) nisu planirali izdvajanja za rad mjesnih zajednica u 2012. godini.

Najveći nivo zadovoljstva kod usluga koje pruža lokalna administracija (šalter sala, matična služba, građ. dozvole, potvrde, itd.) izražen je kod ispitanika na području općina Trebinje i Livno, a najmanji kod ispitanika sa područja grada Mostara. Istovremeno, kvalitet komunikacije lokalne uprave sa građanima kroz različite vidove (tv, radio, štampa, javni događaji...), u prosjeku je najbolje ocijenjen u Travniku, a najlošije u Širokom Brijegu.

U oblasti komunalnih usluga, nalazi CCI govore da u posmatranim općinama, najskuplju vodu piju građani Bijeljine i Tuzle, sa cijenom od 1,39KM/m³, odnosno 1,24 KM/m³. Za razliku od njih, građani Zenice vodu plaćaju svega 0,47 KM/m³. Ako se vodovod i kanalizacija gledaju kao jedinstven sistem, građani Bijeljine plaćaju drastično najveću cijenu, i to 2,78 KM/m³, i to iz razloga što se cijena kanalizacije naplaćuje jednako kao i cijena vode, što je jedinstven slučaj u BiH. Planirani trend daljeg godišnjeg poskupljenja vode i kanalizacije u Bijeljini zaustavljen je u 2012. godini, iako je ranijim ugovorom o izgradnji kanalizacione mreže definisano godišnje povećanje cijene vode i kanalizacije od 9% plus godišnja inflacija. Međutim, već u 2013. došlo je do novog poskupljenja vode, a mirovanje cijene vode u 2012. godini povezuje se sa činjenicom da su te godine bili lokalni izbori i da je aktuelna vlast zaustavila poskupljenje vode u formi predizbornog trika.

Od posmatranih općina, najjeftinije centralno grijanje plaćaju građani Tuzle, 1,68 KM/m² tokom šestomjesečne grejne sezone, dok je u Banjaluci i Travniku ta cijena 2 puta veća. Najvišu cijenu centralnog grijanja plaćaju građani Foče, 4,13 KM/ m², ali se radi o sistemu sa izuzetno malim brojem korisnika, dok se većina grada grije sopstvenim sistemima i pećima.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 8 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

---

¹⁴ U Gradu Doboju u 2012. godini sredstva namijenjena za primanja lokalne administracije činila su udio od 12,7% od ukupnog budžeta, ali iz razloga velikog kreditnog zaduženja koje je povećalo ukupnu budžetsku masu. u 2011. godini, u Doboju su izdvajanja za plate administracije činila preko 30% udjela u lokalnom budžetu.

RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svih osam setova indikatora objektivnog kvaliteta života, najveći indeks kvaliteta života dobijen je za općinu Široki Brijeg, i iznosi 57,049, od mogućih 80,00. Najniži indeks kvaliteta života dobijen je za općinu Bihać, i iznosi 41,364. U poređenju sa ranijim istraživanjem prije godinu dana, prve 3 lokalne zajednice (Široki Brijeg, Banjaluka i Novo Sarajevo) zadržale su čone pozicije, ali je generalno prisutan trend pada vrijednosti indeksa kvaliteta života u odnosu na prošlu godinu. Tako su npr. neke općine popravile poziciju na rang listi, ali im je vrijednost indeksa kvaliteta života manja nego što je bila godinu dana ranije. Pregled indeksa za sve posmatrane općine, sa uporednim prikazom u odnosu na 2012. godinu, dat je u tabeli koja slijedi.

	Općin F		
1.	Š. Brijeg	57,049	57,889 (1)
2.	Banjaluka	55,675	57,516 (2)
3.	N. Sarajevo	51,937	56,084 (3)
4.	Trebinje	50,486	47,852 (10)
5.	Livno	48,673	47,35 (11)
6.	Tuzla	47,172	48,777 (9)
7.	Pale	46,225	47,333 (12)
8.	Bijeljina	45,856	49,311 (8)
9.	Mostar	45,647	53,65 (4)
10.	Travnik	45,279	49,369 (7)
11.	Doboj	43,703	44,468 (13)
12.	Zenica	43,469	53,122 (5)
13.	Foča	42,149	41,369 (14)
14.	Bihać	41,364	50,505 (6)

2. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po indikatorima subjektivnog kvaliteta života

Općin F	
Široki Brijeg	8,53
Livno	6,94
Doboj	6,93
Banjaluka	6,93
Novo Sarajevo	6,9
Travnik	6,89
Bijeljina	6,86
Pale	6,74
Foča	6,68
Trebinje	6,6
Zenica	6,42
Tuzla	6,25
Bihać	6,12
Mostar	5,42

U izračunavanje subjektivnog kvaliteta života, korišćena su 3 seta indikatora: generalno zadovoljstvo životom, komponente zadovoljstva (obrazovanje, posao, sadašnji životni standard, smještaj, porodični život, zdravlje, društveni život), i lična sreća.

Na pitanje "Sve u svemu, koliko ste na skali od 1 do 10 zadovoljni svojim životom ovih dana?", najveću prosječnu ocjenu dali su ispitanici na području općine Široki Brijeg (8,53), zatim Livno, Doboj i Banjaluka (6,93), a najnižu Mostar (5,42) i Bihać (6,12). Ostale prosječne ocjene zadovoljstvom životom po općinama date su u tabeli.

Pregled prosječnih ocjena po pojedinačnim komponentama zadovoljstva dat je u tabeli koja slijedi:

Koliko ste zadovoljni sa Vašim:								
Općina		Školskim	Sadašnjim životnim	Smještajem	ličnim životom		Društvenim životom	
Š. Brijeg	8,06	7,84	6,15	8,83	9,4	8,33	8,17	
N. Sarajevo	7,68	7,35	6,25	7,72	8,49	7,3	6,93	
Banjaluka	7,27	7,2	5,92	7,42	7,88	7,46	7,52	
Livno	7,49	6,95	6,46	7,44	7,84	7,2	7,13	
Doboj	7,35	6,91	6,3	7,3	8,01	7,52	6,86	
Pale	7,45	6,29	5,94	6,91	8,23	7,7	6,7	
Tuzla	7,22	7	5,73	7,09	7,74	6,92	6,61	
Mostar	6,77	6,79	4,87	6,07	7,76	7,85	6,41	
Bijeljina	6,12	6,54	5,5	6,64	7,13	6,88	6,93	
Travnik	5,78	7,23	5,21	6,45	7,06	6,31	7,19	
Foča	7,12	6,73	4,45	6,37	7,16	6,4	6,68	
Bihać	6,07	7,77	5,77	6,27	6,65	5,83	5,8	
Zenica	5,59	7,07	4,68	5,67	7,09	5,87	6,63	
Trebinje	4,95	4,89	6,05	6,28	6,17	6,51	6,57	

Indeks lične sreće

Općin F	Indeks lične sreće (max. 10)
1. Š. Brijeg	8,75
2. Livno	7,76
3. N. Sarajevo	7,63
4. Doboj	7,49
5. Banjaluka	7,29
6. Bijeljina	7,04
7. Pale	6,98
8. Foča	6,86
9. Trebinje	6,79
10. Tuzla	6,68
11. Bihać	6,14
12. Travnik	5,89
13. Zenica	5,8
14. Mostar	5,53

Na pitanje "Označite na skali od 1 do 10 koliko ste srećni? Pri čemu 1 znači veoma nesrećan, a 10 veoma srećan", najbolja prosječna ocjena lične sreće data je na području opština Široki Brijeg, a najslabija na području Mostara (5,53), Zenice (5,8) i Travnika (5,89). Ostale prosječne ocjene lične sreće date su u tabeli.

MF ISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svim indikatorima subjektivnog kvaliteta života, najveći indeks kvaliteta života dobijen je za općinu Široki Brijeg i iznosi 25,41 od mogućih 30,00. Najniži indeks kvaliteta života dobijen je za Mostar, i iznosi 17,46. Pregled indeksa za ostale posmatrane općine dat je u tabeli.

Općina/Grad	kv. života
1. Š. Brijeg	
2. Livno	
3. N Sarajevo	
4. Doboj	
5. Banja Luka	
6. Pale	
7. Bijeljina	
8. Foča	
9. Tuzla	
10. Travnik	
11. Trebinje	
12. Bihać	
13. Zenica	
14. Mostar	

IV ZAKLJUČAK

Općina Zenica je druga po veličini općina u FBiH, sa velikom gustinom naseljenosti. Jedna je od rijetkih općina koja ima pozitivan prirodni priraštaj, ali sa blagom tendencijom opadanja. Ako tome dodamo sve veći negativni migracioni saldo primjetićemo da će se broj stanovnika početi iz godine u godinu smanjivati. Glavni razlog migracije stanovnika iz Zenice je problem velike nezaposlenosti. Među posmatranim općinama Zenica ima najveći postotak nezaposlenih u odnosu na broj stanovnika, čak 17,3%. Broj zaposlenih na području općine Zenica u odnosu na kraj 2011. godine smanjio se za 999. Općina je već uočila ovaj problem i koristi određene mehanizme sa svrhom stvaranja što povoljnijeg ambijenta za razvoj preduzeća, kao što su Poslovna zona Zenica 1, Agencija za lokalni ekonomski razvoj ZEDA, Biznis inkubator Zenica (BIZ) i Techno Park.

Što se tiče ekonomske situacije nije bilo značajnijih promjena u odnosu na isti period prošle godine. Budžet općine je nešto manji, prosječna neto plata je ostala na istom nivou, dok je došlo do porasta BDP-a po glavi stanovnika.

Oblasti gdje se općina Zenica našla na dnu ljestvice među 14 posmatranih općina kada su setovi indikatora objektivnog kvaliteta života u pitanju su: Zdravlje i zdravstvo, kao i Stanovanje i lokalno okruženje. Lokalna uprava kao da je već i sama ove oblasti prepoznala kao problem, te čini određene napore da poboljša ove oblasti. Među posmatranim općinama u FBiH, najviša izdvajanja za zdravstvo imali su Travnik i Zenica, oko 0,4% od ukupnog budžeta općine. Takođe, stambeno zbrinjavanje lica u stanju socijalne potrebe u općini Zenica u najvećem obimu se rješava putem nužnog smještaja, a koji je obezbijeđen u toku 2012. godine za 25 porodica u kamp naselju Putovići, a za njih 76 u kampu Babino polje. Pored smještaja u kampove, lica u stanju socijalne potrebe kojima je to pravo priznato od strane nadležne ustanove su smještena i u stanove privatiziranih preduzeća s kojima raspolaže općina prema Uredbi o utvrđivanju redoslijeda prioriteta za dodjelu stanova privatiziranih preduzeća ZE-DO Kantona, gdje je po tom osnovu ukupno izdato 46 Ugovora o zakupu stanova.

Kada je u pitanju odnos broja zaposlenih u lokalnoj administraciji i broj stanovnika, Zenica je među tri najbolje općine, to jeste one koje su se najviše primakla standardu kome teže evropske zemlje i zemlje okruženja.

Jedan od dugogodišnjih, izraženih problema u Zenici je problem zagađenosti zraka. Skoro 90% ispitanika je reklo da ima ili veoma mnogo ili mnogo razloga da se žali na zagađenje vazduha. Pored lošeg kvaliteta zraka, veliki problem općine Zenica predstavljaju divlje deponije. Tokom 2012. godine obilaskom 40 mjesnih zajednica registrovano je oko 200 divljih deponija na teritoriji općine Zenica. Na osnovu ovog obilaska sačinjen je kataloški pregled divljih deponija, a po završetku izrade katastra divljih deponija sačiniti će se plan otklanjanja istih. Prednost pri uklanjanju deponija će imati mjesne zajednice koje su prihvatile organizovani odvoz otpada

Indeks kvaliteta života u općini Zenica je   od mogućih (idealno) 80

Prema indikatorima objektivnog kvaliteta života, općina Zenica se našla na 12. mjestu među 14 posmatranih općina, dok je u istom periodu prošle godine bila na petom. Prema indikatorima subjektivnog kvaliteta života, ove godine je na 13., dok je u istom periodu prošle godine bila na trećem mjestu.

M – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za općinu Zenica

M

M

				Prosječna	
Nivo prihoda	Nivo BDP po glavi stanovnika	0,20	10,0	1,97	1,97
	Prihod po domaćinstvu	0,20	10,0	5,1	5,1
Nivo siromaštva		0,15	7,5	2,01	1,5075
Dugovi domaćinstva		0,15	7,5	7,53	5,6475
Subjektivno ekonomsko naprezanje		0,15	7,5	3,419	2,56425
Prosječna plata u općini		0,15	7,5	3,64	2,73
			14,4* x/50		

2. STANOVANJE I LOKALNO OKRUŽENJE

				Prosječna	
Vlasnička struktura	vlasništvo stambenog prostora	0,30	9	7,9	7,11
Životni prostor	kvadratura stana/kuće	0,30	9	5,77	5,193
Zadovoljstvo sa stanovanjem	zadovoljstvo stambenim prostorom	0,40	12	5,67	6,804
lokalnog okruženja			9,6* x/30		

3. ZAPOSLENJE, OBRAZOVANJE I VJEŠTINE

				Prosječna	
Kvalitet zdravstvenih usluga	Kašnjenje u dobijanju pomoći	0,6	24	5	12
	Čekanje na uslugu doktora u toku dana				
Pristupnost zdravstvenim ustanovama	Udaljenost od ambulante, bolnice, medicinskog centra				
	Troškovi da se dođe kod doktora				
Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti		0,10	4,0	5,25	2,1
Izdvajanje iz budžeta za zdravstvo		0,30	12,0	3,07	3,684
			13,6* x/40		

M

				Prosječna	
Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom	Električna mreža	1	10	6,219	6,219
	Sistem vodosnabd.				
	Kanalizacija				
	Grijanje				
	Školski objekti				
	Zdravstveni objekti				
	Putevi i ulice				
	Internet				
			4,8* x/10		

7. ŽIVOTNA SREDINA

				Prosječna	
Životna sredina u lokalnom okruženju	Buka	0,35	3,5	6,45	2,2575
	Zagađenje vazduha	0,35	3,5	2,46	0,861
	Divlje deponije	0,30	3,0	7,213	2,1639
Indikator životne			4,8* x/10		

8. UOČENI KVALITET DRUŠTVA

				Prosječna	
Povjerenje u ljude		0,10	5,0	4,98	2,49
Bezbijedno susjedstvo		0,15	7,5	4,645	3,48375
Bezbijednost građana	Teška krađa	0,08	4,0	1,26	0,504
	Bezbijednost na putevima	0,07	3,5	1,72	0,602
Komunalne usluge	Kvalitet usluga općinskih funkcija	0,10	5,0	5,995	2,9975
	Cijena odvoza smeća	0,03	1,5	10	1,5
	Cijena centralnog grijanja	0,06	3,0	5,86	1,758
	Cijena vode za piće	0,06	3,0	10	3
	Kvalitet komunikacije uprave i građ,	0,04	2,0	5,973	1,1946
	Broj zaposlenih u lokalnoj administraciji	0,04	2,0	5,2	1,04
	Izdvajanje iz budžeta za plate i doprinose zaposlenim u lok, administraciji	0,06	3,0	5,28	1,584
	Visina primanja vijećnika	0,04	2,0	4,57	0,914
	Izdvajanje iz budžeta za rad MZ	0,04	2,0	2,8	0,56
Kultura, sport i rekreacija	Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem	0,05	2,5	5,536	1,384
	Zadovoljstvo sa ponuđenim sportskim sadržajem	0,04	2,0	6,265	1,253
	Izdvajanje iz budžeta za rekreaciju, kulturu i religiju	0,04	2,0	7,89	1,578
učenog kvaliteta društva			8,0* x/50		

INDEKS KVALITETA ŽIVOTA

Ekonomsko stanje	0,18	14,4	
Stanovanje i lokalno okruženje	0,12	9,6	
Zaposlenje, obrazovanje i vještine	0,15	12,0	
Struktura domaćinstva i odnosi u porodici	0,16	12,8	
Zdravlje i zdravstvo	0,17	13,6	
Infrastruktura	0,06	4,8	
Životna sredina	0,06	4,8	
Uočeni kvalitet društva	0,10	8,0	
života		80 (max)	

Indeks kvaliteta života u općini Zenica je   od mogućih (idealno) 80

M Uporedne tabele subjektivnog i objektivnog kvaliteta života građana

Indeks kvaliteta života u općinama BiH (po rangu)

Općin									kvaliteta živo
	Ek. stanje (max 14,4)	Stanovanj e i lok. okruženje (max 9,6)	Zaposlenje, obrazovanje i vještine (max 12)	Struktura domaćinstva i odnosi u porodici (max 12,8)	Zdravlje i zdravstvo (max 13,6)	Infrastr. (max 4,8)	Životna sredina (max 4,8)	Uočeni kvalitet društva (max 8)	
1. Š. Brijeg	8,899	8,804	9,441	10,771	6,755	3,455	4,375	4,549	
	10,44	6,533	8,302	11,443	9,202	2,615	3,367	3,774	
M	9,522	6,815	7,529	9,274	8,244	3,282	3,987	3,283	
	4,489	6,351	7,784	7,386	12,708	3,593	3,923	4,252	
	6,239	6,889	5,079	8,774	9,474	3,572	4,486	4,16	
	4,97	6,717	6,965	8,966	8,534	3,145	4,093	3,781	
	3,378	6,625	5,031	8,531	9,474	3,493	4,8	4,893	
	5,108	6,504	5,295	5,203	12,64	3,305	3,995	3,806	
	7,41	6,369	7,759	9,619	7,101	2,593	1,981	2,816	
	5,713	6,667	5,264	8,749	7,556	3,334	4,255	3,742	
	5,291	6,624	4,348	6,093	8,697	3,874	4,392	4,384	
	5,622	6,114	6,022	10,01	6,047	2,985	2,536	4,135	
13. Foča	3,997	6,337	2,97	7,597	9,997	3,012	3,976	4,263	
14. Bihać	5,204	6,365	4,55	8,275	7,771	3,007	2,967	3,224	

Uporedna analiza indeksa kvaliteta života

Općin		živo (max 80)	kvaliteta života (max 30)	Indeks lične sreće (max 10)
1.	Š. Brijeg	57,049	25,41129	8,75
2.	Banjaluka	55,675	21,39171	7,29
3.	N. Sarajevo	51,937	21,79671	7,63
4.	Trebinje	50,486	19,35643	6,79
5.	Livno	48,673	21,80614	7,76
6.	Tuzla	47,172	19,72329	6,68
7.	Pale	46,225	20,69829	6,98
8.	Bijeljina	45,856	20,44886	7,04
9.	Mostar	45,647	17,46214	5,53
10.	Travnik	45,279	19,38429	5,89
11.	Doboj	43,703	21,51771	7,49
12.	Zenica	43,469	18,40114	5,8
13.	Foča	42,149	19,96414	6,86
14.	Bihać	41,364	18,54771	6,14

M – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korišćenih za mjerenje kvaliteta života

Tabela 1

OPĆINA	BUDŽET		M	B			M M
F				F			
Banjaluka	177.476.000	0,7	8,14	4	13,2	0	850
Bihać	27.046.152	0,02	0,43	3,97	28,53	0,32	500
Bijeljina	54.871.687	1,5	4,7	15,2	22,9	0,33	700
Doboj	47.323.807	0,52	2,7	8,61	12,7	0,001	790
Foča	10.800.000	0,36	2,18	6,87	20,02	0	350
Livno	13.056.000	0,08	13,3	7,81	20,83	0,31	220
Mostar	54.632.584	0,25	9,6	6,7	26,8	0,04	300
N. Sarajevo	25.282.587	0	2,08	1,56	18,35	0	400
Pale	10.406.652	0,23	0,48	3,61	18,02	0	450
Š. Brijeg	8.950.964	0	18,91	7,1	24,56	0,94	350
Travnik	12.595.000	0,4	1,4	6,5	21,7	0,5	450
Trebinje	21.463.222	1,74	10,8	10,53	19,09	0,11	500
Tuzla	49.869.081	0,02	5,3	5,4	22,8	1	770
Zenica	33.518.475	0,4	5	12,00	21	0,2	600

Tabela 2

OPĆINA	POSREDOVANJE POSREDOVANJE	POSREDOVANJE POSREDOVANJE	POSREDOVANJE POSREDOVANJE	POSREDOVANJE POSREDOVANJE
F	M	M	M	M
			ZAŠTITI	
Banjaluka	227.603	3,8	956	669
Bihać	61.564	5,2	1338	219
Bijeljina	109.167	5,5	1010	351
Doboj	77.672	6,2	1.214	289
Foča	24.293	7,1	971	172
Livno	31.727	7,6	1269	338
Mostar	111.833	4,0	551	189
N. Sarajevo	73.584	3,0	799	364
Pale	26.182	5,1	1090	308
Široki Brijeg	26.359	4,1	775	307
Travnik	54.567	5,0	1.091	505
Trebinje	30.764	4,1	733	167
Tuzla	131.778	4,1	662	268
Zenica	127.296	5,0	1.298	401

Tabela 3

OPĆINA F	M M	F M M	PROSJEČNA NETO	M M M
Banjaluka	227.603	10.963	954	8
Bihać	61.564	6.743	887	16,3
Bijeljina	109.167	6.552	796	13
Doboj	77.672	5.844	822	15,1
Foča	24.293	5.600	907	12,7
Livno	31.727	6.021	873	12,2
Mostar	111.833	10.203	960	14
N. Sarajevo	73.584	18.827	1 038	12,4
Pale	26.182	7.208	837	13,5
Š. Brijeg	26.359	7.276	738	14,4
Travnik	54.567	6.115	694	14,7
Trebinje	30.764	9.192	837	12,7
Tuzla	131.778	8.714	839	15
Zenica	127.296	7.021	795	17,3

Tabela 4

OPĆINA	B M (KM/m ³)	B M SMEĆA KM/m	B M F M (KM/m ² /6 mj.)
Banjaluka	0,88	0,12	3,30
Bihać	1,1	0,11	nema cg
Bijeljina	1,39	0,11	2,75
Doboj	0,90	0,12	1,95
Foča	0,69	0,10	4,13
Livno	1,15	0,12	0,0982 ¹⁵
Mostar	0,92	0,11	nema cg
N. Sarajevo	1,22	0,11	2,78
Pale	0,7	0,14	2,70
Š. Brijeg	1,11	0,13	nema cg
Travnik	0,94	0,10	3,36
Trebinje	0,85	0,13	nema cg
Tuzla	1,24	0,10	1,68
Zenica	0,47	0,10	2,80

¹⁵ U Livnu se cijena grijanja iskazuje mjerenjem utroška toplotne energije (0,0982 KM/kWh)

Tabela 5

OPĆINA	M M	M PRIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ
Banjaluka	227.603	203	276	175	223	nema pod.
Bihać	61.564	-118	-234	-256	-330	-8
Bijeljina	109.167	-178	-60	-263	-337	nema pod.
Doboj	77.672	-256	-330	-191	-305	nema pod.
Foča	24.293	-75	-65	-112	-106	nema pod.
Livno	31.727	-65	-79	-41	-62	-34
Mostar	111.833	-27	-37	-19	56	53
N. Sarajevo	73.584	-92	-76	-48	52	26
Pale	26.182	-89	-69	-88	-82	nema pod.
Š. Brijeg	26.359	55	60	66	69	63
Travnik	54.567	70	54	-50	6	12
Trebinje	30.764	-37	-64	-75	-65	nema pod.
Tuzla	131.778	-74	-39	-40	-79	-9
Zenica	127.296	210	302	223	169	133

Tabela 6

OPĆINA	M	M	R. SAOBRAĆAJ. M F M M	TEŠKIH KRAĐA
Banjaluka	227.603		1:88	1:386
Bihać	61.564		1:65	1:288
Bijeljina	109.167		1:141	1:423
Doboj	77.672		1:162	1:293
Foča	24.293		1:242	1:1056
Livno	31.727		1:97	1:474
Mostar	111.833		1:108	1:303
N. Sarajevo	73.584		1:40	1:106
Pale	26.182		1:379	1:818
Š. Brijeg	26.359		1:153	1:1882
Travnik ¹⁶	54.567		1:84	1:284
Trebinje	30.764		1:111	1:1099
Tuzla	131.778		1:98	1:100
Zenica	127.296		1:68	1:151

¹⁶ Podaci za 2011. godinu

Tabela 7

OPĆINA OPĆINA F	M M	M M M	M 00 KM MJESEČNIH PRIHODA
Banjaluka	227.603	990	11
Bihać	61.564	300	42
Bijeljina	109.167	235	29,2
Doboj	77.672	200 ¹⁷	29,4
Foča	24.293	nema jk	28,9
Livno	31.727	nema jk	24
Mostar	111.833	464	16,4
N. Sarajevo	73.584	652	32,6
Pale	26.182	nema jk	31,3
Š. Brijeg	26.359	nema jk	6,4
Travnik	54.567	278	34,1
Trebinje	30.764	80	33,7
Tuzla	131.778	3.500	36,7
Zenica	127.296	1.726	38

¹⁷ U Doboju nema javne kuhinje, ali je procjena potreba urađena od Centra za socijalni rad 200 korisnika